

آزمون ۶ از ۱۵

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی سنجش دوازدهم - مرحله چهارم (۱۴۰۳/۰۹/۳۰)

علوم انسانی (دوازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون های آزمایشی سنجش و بهره مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون ها ، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می گردد. از شما عزیزان دعوت می شود، دیدگاه های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

@sanjesheducationgroup

@sanjeshserv

کانال های ارتباطی:

ریاضی و آمار

۱. گزینه ۳ درست است.

بررسی هریک از متغیرها

الف) کمی نسبتی

ب) کمی فاصله‌ای

پ) کمی فاصله‌ای

ت) کمی نسبتی

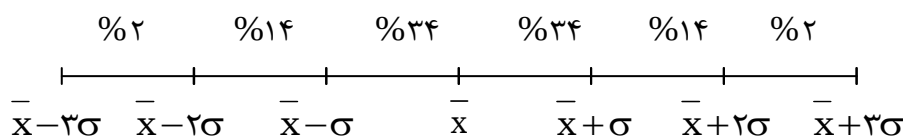
ث) کیفی ترتیبی

فقط دو متغیر «ب» و «پ» کمی فاصله‌ای هستند.

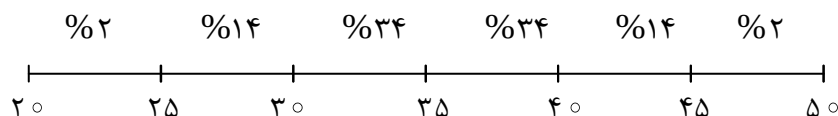
(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: آسان)

۲. گزینه ۲ درست است.

درصد تقریبی پراکندگی داده‌ها در یک جامعه نرمال، مطابق نمودار زیر است.

می‌دانیم انحراف معیار، از جذر واریانس به‌دست می‌آید؛ بنابراین در جامعه موردنظر با $\bar{x} = 35$ و $\sigma = 5$ نمودار پراکندگی داده‌ها به‌صورت زیر است.

طبق این نمودار ۸۲ درصد داده‌ها در محدوده وزنی ۳۰ تا ۴۵ کیلوگرم قرار دارند.

$$\text{تعداد داده‌ها} = \frac{82}{100} (150) = 123$$

بنابراین انتظار داریم ۱۲۳ داده در محدوده وزنی ۳۰ تا ۴۵ قرارگیرند.

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳. گزینه ۴ درست است.

می‌دانیم در این نمودار، ارتفاع مستطیل با میانگین داده‌ها برابر است. ($\bar{x} = a$)

$$\bar{x} = \frac{12 + 14 + 14 + a + 16 + 16 + 16 + a + 2}{8} = \frac{2a + 90}{8} \xrightarrow{\bar{x}=a}$$

$$\frac{2a + 90}{8} = a \Rightarrow 8a = 2a + 90 \Rightarrow 6a = 90 \Rightarrow a = 15$$

به ازای $a = 15$ داده‌ها به‌صورت زیر هستند. انحراف معیار داده‌ها را به‌دست می‌آوریم.

$$x_i: 12, 14, 14, 15, 16, 16, 16, 17 \quad \bar{x} = 15$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{(12-15)^2 + 2(14-15)^2 + (15-15)^2 + 3(16-15)^2 + (17-15)^2}{8}} \Rightarrow$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{9 + 2(1) + 0 + 3(1) + 4}{8}} = \sqrt{\frac{18}{8}} = \sqrt{\frac{9}{4}} = \frac{3}{2} = 1.5$$

در نمودار موردنظر، اندازه میله روی مستطیل با انحراف معیار داده‌ها برابر است. یعنی برای تعیین m باید میانگین داده‌ها را با انحراف معیار آن‌ها جمع کنیم.

$$m = \bar{x} + \sigma = 15 + 1.5 = 16.5$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۴. گزینه ۳ درست است.

$$\text{مجموع مجذورات اختلاف داده‌ها با میانگین} = \frac{\text{تعداد داده‌ها}}{\text{واریانس}}$$

$$10 \times 8.5 = 85 = \text{مجموع مجذورات اختلاف داده‌ها با میانگین}$$

اگر تعدادی داده با مقدار مساوی با میانگین به داده‌ها اضافه شود، مقدار مجموع مجذورات اختلاف داده‌ها با میانگین، تغییری نمی‌کند، اما تعداد داده‌ها زیاد می‌شود. پس در حالت جدید تعداد داده‌ها برابر $10 + x$ و طبق فرض مسئله واریانس آن‌ها برابر $(\sqrt{5})^2 = 5$ است:

$$5 = \frac{85}{10 + x} \Rightarrow 50 + 5x = 85 \Rightarrow 5x = 35 \Rightarrow x = 7$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۳، درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۵. گزینه ۱ درست است.

$$10 + x + 20 + 33 = 63 + x \quad \text{تعداد کل داده‌ها}$$

$$33 - x = \text{اختلاف فراوانی دو گروه A و D}$$

حال داریم:

$$\frac{33 - x}{63 + x} = \frac{72}{360} \Rightarrow \frac{33 - x}{63 + x} = \frac{1}{5} \Rightarrow 165 - 5x = 63 + x \Rightarrow 6x = 102 \Rightarrow x = 17$$

زاویه مربوط به گروه C در نمودار دایره‌ای برابر است با:

$$\alpha = \frac{10}{63 + 17} \times 360 = \frac{10}{80} \times 360 = 45^\circ$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۴، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۶. گزینه ۴ درست است.

ابتدا نمرات هر درس را مشخص می‌کنیم:

$$\text{ریاضی: } \frac{60}{100} \times 18 = 10.8$$

$$\text{ادبیات: } \frac{75}{100} \times 19 = 14.25$$

$$\text{فلسفه: } \frac{90}{100} \times 19 = 17.1$$

$$\text{تاریخ: } \frac{85}{100} \times 20 = 17$$

$$\text{جغرافیا: } \frac{90}{100} \times 17 = 15.3$$

میانگین این نمرات برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{10.8 + 14.25 + 17.1 + 17 + 15.3}{5} = \frac{74.45}{5} = 14.89$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۴، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۷. گزینه ۴ درست است.

اگر رقم ۷ در صدگان باشد دو رقم بعدی هر کدام ۹ حالت دارند.

$$\boxed{1} \times \boxed{9} \times \boxed{9} = 81$$

فقط ۷

اگر رقم ۷ در دهگان باشد:

$$\boxed{8} \times \boxed{1} \times \boxed{9} = 72$$

↑ ↑ ↑

همه ارقام بجز ۷ فقط ۷ همه ارقام بجز صفر و ۷

اگر رقم ۷ در یکان باشد:

$$\boxed{8} \times \boxed{9} \times \boxed{1} = 72$$

↑ ↑

فقط ۷ همه ارقام بجز صفر و ۷

تعداد کل حالات برابر است با:

$$81 + 72 + 72 = 225$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۸. گزینه ۴ درست است.

ابتدا باید از میان ۴ موضوع مختلف ۳ موضوع را انتخاب کرده و بعد از هر موضوع یک کتاب انتخاب کنیم تا هیچ دو کتابی دارای موضوع یکسان نباشند.

$$\binom{4}{3} \times \binom{7}{1} \times \binom{7}{1} \times \binom{7}{1} = 4 \times 7 \times 7 \times 7 = 1372$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۹. گزینه ۳ درست است.

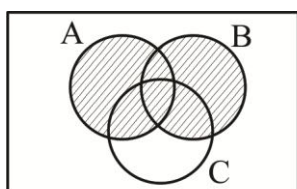
روش اول) در گزینه (۱) با تبدیل تفاضل به اشتراک و پس از آن استفاده از قانون دمورگان، پیشامد داده شده در گزینه ۴ به دست می‌آید.

$$A - (C - B) = A \cap (C \cap B')' = A \cap (C' \cup B)$$

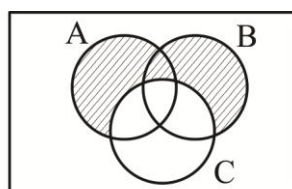
در گزینه (۲) نیز با تبدیل تفاضل به اشتراک و پس از آن استفاده از عکس قانون توزیع‌پذیری، پیشامد داده شده در گزینه ۴ به دست می‌آید.

$$(A - C) \cup (A \cap B) = (A \cap C') \cup (A \cap B) = A \cap (C' \cup B)$$

گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ یکسان هستند. پس پیشامد مطرح شده در گزینه ۳ متفاوت با سایر گزینه‌ها است. روش دوم) نمودار مربوط به گزینه ۳ مطابق شکل زیر رسم می‌شود که با شکل داده‌شده انطباق ندارد.

$(A \cup B)$

$(A \cup B) - C$

-

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰. گزینه ۴ درست است.

تعداد اعضای فضای نمونه‌ای، تعداد حالت‌های انتخاب ۲ گوی از ۶ گوی است.

$$n(S) = \binom{6}{2} = \frac{6!}{4! \times 2!} = 15$$

پیشامد آنکه که مجموع این دو عدد کمتر از ۶ باشد به صورت زیر است.

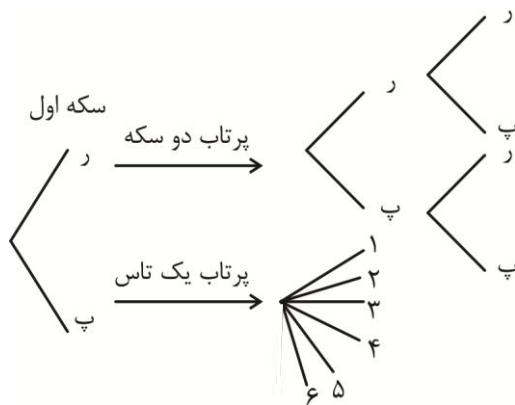
$$A = \{(1, 2), (1, 3), (1, 4), (2, 3)\} \Rightarrow n(A) = 4$$

و در نتیجه:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{4}{15}$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱. گزینه ۲ درست است.

فضای نمونه‌ای این آزمایش دارای ۱۰ عضو و به صورت زیر است:

$$S = \{ (ر, ر), (ر, پ), (پ, ر), (پ, پ), (پ, ۱), (پ, ۲), (پ, ۳), (پ, ۴), (پ, ۵), (پ, ۶) \}$$

پیشامدهای A و B را تعریف می‌کنیم:

$$A = \{ (ر, ر), (ر, پ), (پ, ۱), (پ, ۲), (پ, ۳), (پ, ۴), (پ, ۵), (پ, ۶) \}$$

$$B = \{ (ر, ر), (پ, ر) \}$$

بررسی گزینه‌ها:

(۱) نادرست است. A و B اعضای مشترک دارند. بنابراین دو پیشامد ناسازگار نیستند.

$$A \cap B = \{ (ر, ر), (پ, ر) \}$$

(۲) درست است. A' و B عضو مشترک ندارند. بنابراین دو پیشامد ناسازگار هستند.

$$A' = S - A = \{ (ر, ر), (پ, ر), (پ, پ) \}$$

$$A' \cap B = \emptyset$$

(۳) نادرست است. A و B' اعضای مشترک دارند. بنابراین دو پیشامد ناسازگار نیستند.

$$B' = S - B = \{ (ر, پ), (پ, ر), (پ, پ), (پ, ۱), (پ, ۲), (پ, ۳), (پ, ۴), (پ, ۵), (پ, ۶) \}$$

$$A \cap B' = \{ (پ, ۱), (پ, ۲), (پ, ۳), (پ, ۴), (پ, ۵), (پ, ۶) \}$$

(۴) نادرست است.

$$A \cup B = \{ (ر, ر), (ر, پ), (پ, ر), (پ, پ), (پ, ۱), (پ, ۲), (پ, ۳), (پ, ۴), (پ, ۵), (پ, ۶) \} = A$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲. گزینه ۱ درست است.

داده‌ها را مرتب می‌کنیم و چارک‌ها را مشخص می‌کنیم.

$$11, 12, 14, 15, 15, 16, 17, 17, 18, 19, 20$$

$$\begin{matrix} \downarrow & & \downarrow & & \downarrow \\ Q_1 & & Q_2 & & Q_3 \end{matrix}$$

با حذف داده‌های کوچک‌تر از چارک اول و بزرگ‌تر از چارک سوم، اختلاف میانگین و میانه داده‌های باقیمانده را به دست می‌آوریم

$$14, 15, 15, 16, 17, 17, 18$$

$$\begin{matrix} \downarrow \\ Q_2 \end{matrix}$$

$$\bar{x} = \frac{14 + 2 \times 15 + 16 + 2 \times 17 + 18}{7} = \frac{112}{7} = 16$$

$$|\bar{x} - Q_2| = |16 - 16| = 0$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۳، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳. گزینه ۴ درست است.

در نمودار حبابی مقدار متغیر سوم با مجذور شعاع دایره متناسب است. (قد X)

$$\frac{x_A}{x_B} = \left(\frac{r_A}{r_B}\right)^2 \Rightarrow \frac{1/25}{x_B} = \left(\frac{\sqrt{5}}{2\sqrt{2}}\right)^2 \Rightarrow \frac{1/25}{x_B} = \frac{5}{8} \Rightarrow \Delta x_B = 10 \Rightarrow x_B = 2 \text{ متر} = 200 \text{ cm}$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۴، درس ۲؛ سطح دشواری: آسان)

۱۴. گزینه ۳ درست است.

فضای نمونه دارای ۳۲ حالت است:

$$n(S) = 2^5 = 32$$

پیشامد اینکه از ۴ فرزند اول ۲ نفر دختر و ۲ نفر پسر باشند و فرزند پنجم نیز دختر باشد.

$$n(A) = \binom{4}{2} \times 1 \times 1 \times 1 \times 1 \times 1 = 6 \quad P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{6}{32} = \frac{3}{16}$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۵. گزینه ۲ درست است.

می‌دانیم $1 = 0! = 1!$ ؛ بنابراین:

$$\begin{cases} n-2=0 \Rightarrow n=2 \Rightarrow P(\Delta, n) - C(n, n-1) = P(\Delta, 2) - C(2, 1) = 20 - 2 = 18 \\ n-2=1 \Rightarrow n=3 \Rightarrow P(\Delta, n) - C(n, n-1) = P(\Delta, 3) - C(3, 2) = 60 - 3 = 57 \end{cases}$$

مجموع مقادیر محاسبه شده را به دست می‌آوریم.

$$18 + 57 = 75$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

اقتصاد

۱۶. گزینه ۳ درست است.

(الف)

مالیات بر ارزش افزوده نخ + قیمت اولیه نخ = قیمت فروش نخ با مالیات بر ارزش افزوده

$$\Rightarrow 75,000 + \left(\frac{10}{100} \times 75,000\right) = 75,000 + 7,500 = 82,500 \text{ تومان}$$

(ب)

مالیات بر ارزش افزوده، مرحله پایانی = مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده

$$\Rightarrow 140,000 \times \frac{10}{100} = 14,000 \text{ تومان}$$

(پ)

نحوه محاسبه مالیات بر ارزش افزوده خالص هر مرحله

① مالیات بر ارزش افزوده هر مرحله - مالیات بر ارزش افزوده مرحله قبل
اعتبار مالیاتی هر مرحله

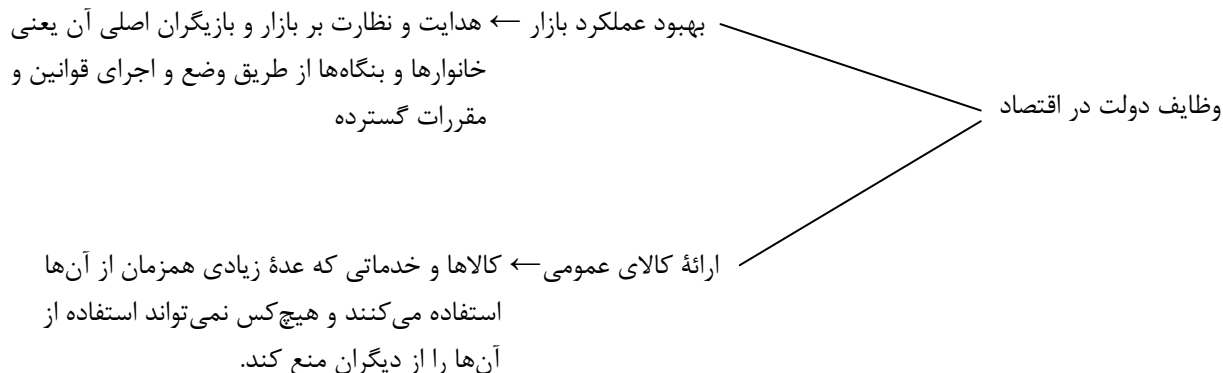
② ارزش افزوده هر مرحله $\times$ نرخ مالیات

$$9,500 - \left(75,000 \times \frac{10}{100}\right) = 2,000 \text{ تومان} \quad \left(95,000 \times \frac{10}{100} - \left(75,000 \times \frac{10}{100}\right)\right)$$

[تولید پارچه]

(درس ۶ - سطح دشواری: دشوار)

۱۷. گزینه ۱ درست است.

- مورد اول و سوم ← بهبود عملکرد بازار
- مورد دوم و چهارم ← ارائه کالای عمومی
- (درس ۶ - سطح دشواری: متوسط)

۱۸. گزینه ۳ درست است.

- مالیات نگرفتن از محصولات لبنی، تصمیمی است که دولت با هدف تشویق مردم به مصرف بیشتر لبنیات، به دلیل فواید آن برای سلامتی جسمی افراد جامعه گرفته است.
- گرفتن مالیات از املاک خالی و همچنین افزایش مالیات بر حقوق و درآمد املاک علاوه بر اینکه درآمد دولت را افزایش می‌دهد، نوعی از مالیات مستقیم بر دارایی اشخاص است. مالیات‌های مستقیم ابزار کارآمد دولت‌ها برای کاهش نابرابری اقتصادی بین افراد ثروتمند و پردرآمد، افراد کمتر برخوردار جامعه است.
- وضع مالیات بر مصرف کیسه‌های پلاستیکی خطرناک در کشور ژاپن سبب کاهش استفاده مردم از این کیسه‌ها و جانشین کردن کیسه‌های پارچه‌ای به جای آنها می‌شود.
- (درس ۶ - سطح دشواری: متوسط)

۱۹. گزینه ۴ درست است.

- نکات محاسباتی در خصوص مالیات بر ارزش افزوده:
- ۱) مالیات بر ارزش افزوده خالص مرحله اول = مالیات بر ارزش افزوده مرحله اول
 - ۲) اعتبار مالیاتی هر مرحله = مالیات بر ارزش افزوده مرحله قبل
 - ۳) ارزش افزوده مرحله اول = قیمت محصول مرحله اول
 - ۴) اعتبار مالیاتی مرحله اول = صفر
 - ۵) مجموع ارزش افزوده تمام مراحل تولید = قیمت محصول مرحله آخر (قیمت محصول نهایی)
 - ۶) مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده = مالیات بر ارزش افزوده مرحله آخر
- (الف)

اعتبار مالیاتی مرحله اول ← همواره صفر است
اعتبار مالیاتی مرحله چهارم ← مالیات بر ارزش افزوده مرحله سوم

$$۲۲۰,۰۰۰ = (\text{قیمت اولیه محصول مرحله سوم} \times \frac{۱۰}{۱۰۰}) + \text{قیمت اولیه محصول مرحله سوم}$$

$$\Rightarrow ۲۲۰,۰۰۰ \times \frac{۱۰}{۱۱۰} = ۲۰۰,۰۰۰ \quad \text{قیمت اولیه محصول مرحله سوم}$$

$$\text{اعتبار مالیاتی مرحله چهارم} = ۲۰۰,۰۰۰ - ۲۲۰,۰۰۰ = -۲۰,۰۰۰ = \text{مالیات بر ارزش افزوده مرحله سوم}$$

(ب)

مالیات بر ارزش افزوده مرحله دوم + قیمت اولیه محصول مرحله دوم = قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده مرحله دوم
[اعتبار مالیاتی مرحله سوم]

$$\Rightarrow 15,000 = \text{مالیات بر ارزش افزوده مرحله دوم}$$

$$\text{قیمت اولیه محصول مرحله دوم} = 15,000 \times \frac{100}{10} = 150,000$$

$$\Rightarrow 165,000 = 150,000 + 15,000 = \text{قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده مرحله دوم}$$

(پ)

$$55,000 = \text{مالیات بر ارزش افزوده مرحله پایانی} = \text{مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده}$$

$$55,000 \times \frac{100}{10} = 550,000 = \text{قیمت اولیه محصول مرحله پنجم (مرحله پایانی)}$$

(درس ۶ - سطح دشواری: دشوار)

۲۰. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

- عبارت اول) اگر درآمد بودجه از هزینه‌های آن بیشتر باشد، با مازاد بودجه مواجه هستیم.

- عبارت چهارم) دولت برای ایفای نقش‌های خود در اقتصاد، در هر دو بازار عوامل تولید و نیز بازار محصولات (کالا و خدمات) به‌عنوان خریداری مهم وارد می‌شود.

(درس ۶ - سطح دشواری: متوسط)

۲۱. گزینه ۲ درست است.

گوشت قرمز و گوشت سفید، کالاهای جایگزین محسوب می‌شوند و بالا رفتن قیمت یک کالا، موجب افزایش مقدار تقاضای کالای دیگر می‌شود که در این حالت، کل منحنی تقاضا به سمت راست حرکت می‌کند.

(درس ۵ - سطح دشواری: دشوار)

۲۲. گزینه ۳ درست است.

این شکل نشان‌دهنده جریان چرخشی میان خانوارها و بنگاه‌ها در بازار عوامل تولید است که در شماره (۳) بنگاه‌ها در مقابل نیروی کاری که از خانوارها دریافت می‌کنند، به آن‌ها حقوق یا دستمزد پرداخت می‌کنند.

(درس ۵ - سطح دشواری: متوسط)

۲۳. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

الف و پ) در تمامی قیمت‌های کمتر از قیمت تعادلی و نواحی زیر نقطه تعادل بازار با «مازاد تقاضا» و «کمبود عرضه» مواجه است.

ب) نقطه تعادلی = نقطه‌ای که منحنی عرضه و تقاضا با هم برخورد می‌کنند، قیمت و مقدار تقاضا برابر می‌شود و نقطه تعادلی ایجاد می‌شود.

$$\text{نقطه تعادلی} = D \quad \text{مقدار تعادلی} = 500 \quad \text{قیمت تعادلی} = 400$$

ت) تولیدکننده در نقطه تعادل می‌تواند بیشترین درآمد را داشته باشد چون هر مقدار که کالا تولید و عرضه کرده به فروش رفته است؛ پس باید مقدار و قیمت تعادلی را در هم ضرب کنیم:

$$400 \times 500 = 200,000$$

مقدار تعادلی قیمت تعادلی

(درس ۶ - سطح دشواری: آسان)

۲۴. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) اقتصاد تک‌محصولی در فضای جهانی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است.

پ) درآمد دولت از طریق شریک کردن مردم در طرح‌های عمرانی، نمی‌تواند تا ابد پایدار باشد.

(درس ۵، ۶ و ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۵. گزینه ۴ درست است.

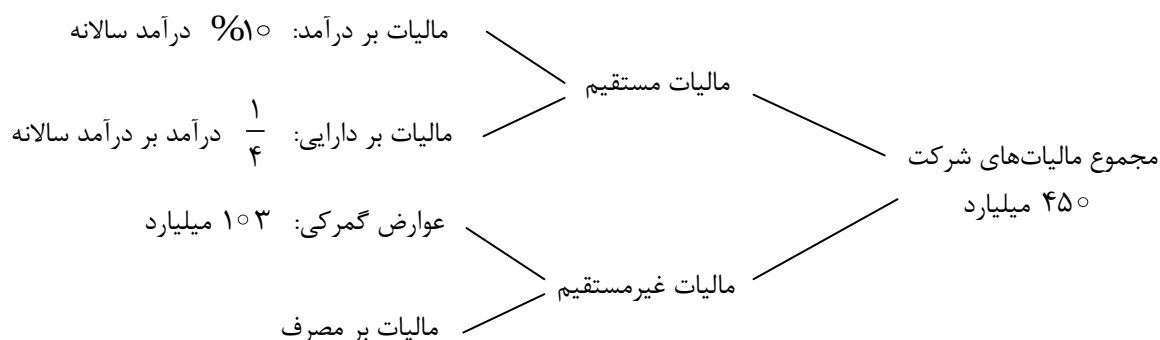
بررسی عبارت‌ها:

- درست است.
- نادرست است؛ زیرا این جمله در رابطه با انحصارگر غیرقانونی صحیح است، انحصار طبیعی و قانونی، به شرط مواظبت و مقررات‌گذاری درست، برای مصرف‌کننده سودمند نیز می‌باشد.
- نادرست است؛ زیرا مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی، مالیات بر ارزش است.
- نادرست است؛ زیرا مهم‌ترین هدف دریافت مالیات، افزایش درآمد دولت است.
- درست است.

(درس ۵، ۶ و ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۶. گزینه ۴ درست است.

مسئله مالیات:

تومان $1,920,000,000,000 \times 12 \times 20,000 \times 8,000,000,000 =$ درآمد سالانه

میلیارد تومان $1,920 \times \frac{10}{100} = 192$ = مالیات بر درآمد

میلیارد تومان $192 \times \frac{1}{4} = 48$ = مالیات بر دارایی (پ)

میلیارد تومان $192 + 48 = 240$ = مجموع مالیات‌های مستقیم

میلیارد تومان $450 - 240 = 210$ = مجموع مالیات‌ها = مجموع مالیات‌های غیرمستقیم (ب)

میلیارد تومان $210 - 103 = 107$ = عوارض گمرکی = مجموع مالیات‌های غیرمستقیم = مالیات بر مصرف (الف)

(درس ۶ - سطح دشواری: دشوار)

۲۷. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- (الف) کشور A، با تولید ۲۲۰ هزار تن دانه کلزا، نسبت به کشورهای دیگر مزیت مطلق دارد.
- (ب) کشور B، دانه سویا را بیشتر از دانه کلزا تولید می‌نماید و در آن مزیت نسبی دارد.
- (پ) کشور C، بهتر است به تولید دانه‌های کلزا مشغول باشد و دانه‌های سویا را از کشور دیگری وارد نماید.

(درس ۷ - سطح دشواری: آسان)

۲۸. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

- (الف) یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری، و تفاوت‌های اقلیمی و آب‌وهوایی، از دلایلی است که باعث می‌شود کشورها با یکدیگر وارد مبادله شوند.
- (پ) مواردی که در مورد «الف» و «ب» گفته شد، پایه بده - بستان یا صادرات و واردات کشورها با یکدیگر را تشکیل می‌دهد.
- (ت) علاوه بر خانوارها و بنگاه به‌عنوان بازیگران اصلی اقتصاد، بازیگران دیگری مانند شرکت‌ها و دولت‌هایی که خارج از مرزهای مردم هر سرزمین زندگی می‌کنند، در زندگی اقتصادی آنان اثر می‌گذارند.

(درس ۷ - سطح دشواری: متوسط)

۲۹. گزینه ۱ درست است.

- الف) عدم رعایت اصل مزیت‌های مطلق و نسبی:
- اولاً: از منابع و سرمایه‌ها به بهترین نحو ممکن استفاده نمی‌شود.
ثانیاً: با تولید محصولات کمتر و بی کیفیت‌تر، رفاه جامعه کاهش می‌یابد.
- ب) در صورتی یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام نزدیک‌تر شود که:
- الف) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
ب) از وضعیت تک‌محصولی فاصله بگیرد.
پ) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی، امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
ت) به علم، فناوری، اقتصاد دانش‌بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

(درس ۷ - سطح دشواری: دشوار)

۳۰. گزینه ۳ درست است.

بین کشورهای آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲ شکل گرفت و به نفتا مشهور شد.	پیمان نفتا
تشکیلاتی که اولین بار با حضور ۲۳ کشور با نیت حفظ روابط تجاری بین خودشان شکل گرفت.	سازمان تجارت جهانی
در سال ۱۹۴۴ انجام شد و تأسیس بانک جهانی توسعه و صندوق بین‌المللی پول از نتایج آن بود.	کنفرانس برتن وودز
اقدامی که در سال ۱۹۴۷ در جهت جلوگیری از اعمال حمایت‌گرانه کشورها علیه یکدیگر صورت پذیرفت.	قرارداد گات

(درس ۷ - سطح دشواری: دشوار)

علوم و فنون ادبی

۳۱. گزینه ۳ درست است.

از جمله مسائلی که در تاریخ نثر این دوره اهمیت دارد، توجه نویسندگان به فارسی‌نویسی است که عمده‌ترین دلایل آن عبارت‌اند از: ۱- گسترش عرفان و تصوف ۲- شکل‌گیری دولت سلجوقی و بهره‌گیری از دبیران و نویسندگان تربیت‌یافته در خراسان و عراق؛ چنان‌که کمتر، نامه و منشور و فرمانی به زبان عربی نگاشته می‌شد و بدین‌سان، مجموعه‌های مشهوری از متون نثر فارسی پدید آمد.

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۲. گزینه ۲ درست است.

این متن، از کتاب «چهارمقاله نظامی عروضی سمرقندی» انتخاب شده است که از جمله آثار منثور در قرن ششم به شمار می‌رود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این متن، به نثر موزون و نوشته «خواجه عبدالله انصاری» است. مجموعه نوشته‌های موزون و مسجع خواجه، اثری است با عنوان «مناجات‌نامه».

۳) این متن، از کتاب «کشف‌الأسرار و غده‌الابرار» اثر ابوالفضل میبیدی انتخاب شده که کتابی در تفسیر قرآن و به نثر موزون است و میبیدی آن را تحت تأثیر «خواجه عبدالله انصاری» نوشت. از طرفی، نثر موزون را خواجه عبدالله انصاری به کمال رساند؛ چنان‌که می‌توان آثار وی را سرآمد همه نثرهای موزون فارسی برشمرد؛ بنابراین، نویسنده متن ذکرشده در گزینه ۳ (میبیدی)، به کمال رساننده نثر موزون فارسی نیست.

۴) متن، از کتاب «کلیله و دمنه» اثر «نصرالله منشی» انتخاب شده که نخستین نمونه نثر فنی فارسی است و در اواسط نیمه اول قرن ششم تألیف شد.

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۳. گزینه ۴ درست است.

بیت گزینه «۴»، در «ستایش و توحید خداوند» و دارای مضمونی عرفانی است و شاعر آن را در دوره دوم حیات شعری خود سروده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

مضمون و محتوای سایر ابیات، «مدح و ستایش شاهان و درباریان» و مربوط به دوران قبل از تحولات روحی و معنوی اوست. **توجه:** دوره دوم حیات شعری سنایی از زمانی آغاز می‌شود که وی دچار تحول روحی و معنوی شد و از مدح شاهان و درباریان و انتساب به دربار پرهیز کرد و به سیر و سلوک معنوی و عرفانی پرداخت و همین تحول، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید؛ چنانکه عرفان و تصوف و مضامین عرفانی بسیار به شعر راه یافت و پس از او نیز، شاعران بسیاری به عرفان و تصوف و روی آوردند؛ بنابراین، در دوره دوم حیات شعری سنایی، شاهد اشعار عرفانی وی هستیم - برخلاف دوران قبل از آن، که وی به مدح و مدیحه‌گویی و امور دنیایی و ... توجه داشت -

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۴. گزینه ۴ درست است.

ویژگی‌های عمده نثر فارسی در این دوره: ۱- استفاده از آرایه‌های ادبی مانند «موازنه، سجع، مراعات‌نظیر، تشبیه و...» ۲- حذف افعال به قرینه ۳- کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی، مغولی و اصطلاحات علمی و فنی ۴- رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی ۵- آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان ۶- کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن ۷- استفاده از ترکیبات دشوار برخی آثار منشور این دوره: ۱- قابوس‌نامه ۲- تاریخ بیهقی ۳- چهارمقاله نظامی عروضی ۴- مقامات حمیدی ۵- کلیله و دمنه

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی»، از ویژگی‌های زبانی شعر در قرن‌های پنجم و ششم است.

(۲) «ورود اصطلاحات عرفانی»، از ویژگی‌های فکری شعر در قرن‌های پنجم و ششم است.

(۳) «رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی»، از ویژگی‌های فکری شعر در قرن‌های پنجم و ششم است.

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۵. گزینه ۳ درست است.

نثر این دوره، ساده و قابل فهم است. در نثر این دوره: ۱- واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کمتر می‌شود. ۲- به دلایل گوناگون، بسیاری از لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... به نثر وارد می‌شود. ۳- برخلاف نثر دوره‌های پیش، عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بی‌جا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش آشکار می‌یابد. ۴- در ساختار و ترکیب دستوری کلام نیز، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هماهنگ‌تر می‌شود.

شکل درست سایر گزینه‌ها:

(۱) از آغاز سلطنت ناصرالدین شاه تا پدید آمدن مشروطیت، نثر فارسی به سمت سادگی و روانی پیش رفت و لغات دشوار در آن کمتر شد.

(۲) از بارزترین ویژگی‌های ادبیات دوره بیداری، توجه به مردم است. ابوالقاسم لاهوتی و فرخی‌یزدی از شاخص‌ترین شاعران این حوزه‌اند که نیازها و کاستی‌های محرومان جامعه را موضوع سخن خود قرار دادند و به دفاع از کارگران و ضعیفان توجه داشتند.

(۴) گروهی از شاعران مانند ادیب‌الممالک فراهانی و ملک‌الشعرا بهار، به زبان پر صلابت گذشته وفادار ماندند و توجه به قالب‌های شعری قصیده و مثنوی در اشعار آن‌ها بیشتر است.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۶. گزینه ۱ درست است.

نثر در دوره مشروطه، با ویژگی‌هایی چون نوگرایی، تجدیدخواهی و آزادی‌طلبی و با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت و محتوای انواع نثر، معطوف به همین درون‌مایه‌ها بود.

- از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز بود، طنز سیاسی - اجتماعی است.

- دشمنی با استعمار و استبداد، یکی از موضوعاتی بود که در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت.

- بسیاری از نثرهای دوره بیداری به‌ویژه نثر داستانی، به موضوع تنقیر از خرافات می‌پردازد.

- «حقوق مدنی زنان» نیز از جمله موضوعاتی است که در کنار تعلیم و تربیت نوین همگانی، بسیار مورد توجه نویسندگان بوده است.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۷. گزینه ۲ درست است.

«قانون» در این بیت، به معنا و مفهوم «نظم و قاعده، اساس و قانون» به کار رفته و با مفهوم «قانون» در عصر بیداری، تفاوت دارد؛ بنابراین، بیت موردنظر، از اشعار مربوط به دوره بیداری (مشروطه) به شمار نمی‌رود. بررسی سایر گزینه‌ها:

سایر ابیات به دلیل دربرداشتن مفاهیم و مضامین رایج در شعر عصر بیداری، از نمونه اشعار این دوره‌اند؛ به این صورت:

(۱) در این بیت، «توجه به فرهنگ و ضرورت‌های اجتماعی و فرهنگی» - که از درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری است - مطرح شده است.

(۳) در این بیت، به «انعکاس خواست‌ها و علایق توده مردم، نیازها و کاستی‌های محرومان جامعه و دفاع از حقوق کارگران و ضعیفان» توجه شده است.

(۴) در این بیت، «به حقوق کارگران و ضعیفان و دفاع از آنان» توجه شده است.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۸. گزینه ۲ درست است.

در این بیت، یک استعاره مصرحه، یک تشبیه گسترده و یک تشبیه بلیغ اضافی به کار رفته است؛ بدین صورت: استعاره مصرحه: «دامگاه دیو و ستور» استعاره مصرحه از «دنیا» / تشبیه گسترده: «چو عقل مختصران تخم جادوی کارم» (مشبه: [من] / مشبه به: عقل مختصران (افراد کم عقل) / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: تخم جادوی کاشتن) / تشبیه بلیغ اضافی: تخم جادوی (مشبه: جادوی (جادوگری) / مشبه به: تخم) بررسی سایر گزینه‌ها:

در سایر ابیات، تنها استعاره مکنیه و تشبیه گسترده به کار رفته است؛ به این ترتیب:

(۱) استعاره مکنیه: عنان اختیار (اختیار به اسب یا حیوانی تشبیه شده که عنان دارد و افسارش از دست شاعر خارج شده) / تشبیه گسترده: در رکاب باد چون برگ خزان افتاده‌ایم. (مشبه: [ما] / مشبه به: برگ خزان / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: در رکاب باد افتادن)

(۳) استعاره مکنیه: آنچه مقدر شده باشد به گرد تو بال زند. (نسبت دادن عمل «بال زدن» به «آنچه مقدر شده» استعاره مکنیه است) / تشبیه گسترده: آنچه مقدر شده چو پروانه به گرد تو بال زند. (مشبه: آنچه مقدر شده / مشبه به: پروانه / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: به گرد تو بال زند.)

(۴) استعاره مکنیه: رگ جان (نسبت دادن «رگ» به «جان»، استعاره مکنیه (اضافه استعاری) است) / تشبیه گسترده: چو موج در کف دریا بود اراده من. (مشبه: من / مشبه به: موج / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: اراده و اختیار در کف دریا داشتن) (علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۳ و ۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۹. گزینه ۳ درست است.

تشبیه: ۱- لعل تو مریم آبستن است. (تشبیه بلیغ اسنادی ← مشبه: لعل (لب سرخ‌رنگ) / مشبه به: مریم آبستن) ۲- مصری کلک (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: کلک (قلم) / مشبه به: مصری) / مراعات نظیر (تناسب): «مریم، عیسی» (در بیت اول)؛ «مصری، سحر»، «مصر، عزیز» «دل، چشم» (در بیت دوم) / استعاره مصرحه: ۱- «لعل» استعاره مصرحه از «لب سرخ‌رنگ» یار ۲- «سحر» استعاره مصرحه از «سخنان و نوشته‌های سحرآمیز» که از کلک (قلم) تراوش می‌کند. / تلمیح: ۱- بیت اول اشاره دارد به ماجرای «زاده شدن حضرت عیسی (ع) از حضرت مریم (ع) و وقایع مربوط به آن و ...». ۲- بیت دوم اشاره دارد به «ماجرای حضرت یوسف (ع) و عزیز مصر شدن او و ...». بررسی سایر گزینه‌ها:

ابیات مورد سؤال، فاقد آرایه‌های «مجاز» و «کنایه» است؛ بنابراین گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ به دلیل اشاره به آرایه‌های مذکور، نادرست است و نمی‌تواند پاسخ مناسبی برای سؤال باشد.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲ و ۳)؛ سطح دشواری: نسبتاً دشوار)

۴۰. گزینه ۲ درست است.

بررسی آرایه‌ها: تشبیه بلیغ: آب صبور (مشبه: صبوری / مشبه به: آب) / استعاره مصرحه: «آتش سوزنده» استعاره مصرحه از «عشق و سوز و گداز عاشقانه» / مجاز: ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) کنایه: «از پای درآیم» کنایه از «خسته و ناتوان شوم، بمیرم» / جناس تام (همسان): «که» (در مصراع اول): زیرا که، به دلیل این که، چرا که؛ «که» (در مصراع دوم): پیوند وابسته ساز یا حرف ربط / تشبیه گسترده: باری که به هجران تو ماند. (مشبه: بار / مشبه به: هجران / ادات تشبیه: ماند / وجه شبه: محذوف (سخت و غیرقابل تحمل بودن) [شاعر می گوید «باری که در سختی و غیرقابل تحمل بودن، همچون هجران تو باشد، بر دوش نکشیدم و تحمل نکردم»؛ در واقع، منظور شاعر این است که «بار هجران تو بسیار سخت بوده و شایسته است که زیر چنین باری، از پای درآیم».]

۳) تلمیح: بیت اشاره دارد به «ماجرای دوری حضرت یوسف (ع) از یعقوب (ع) و سوز و گداز وی در غم دوری و ...». / اشتقاق: سوز، سوختگان، سوخته / مراعات نظیر (تناسب): «سوز، سوخته»، «ستمیدیده، اندوه»

۴) استعاره مکنیه و تشخیص: دامن کام (کام به انسانی تشبیه شده که دامن او را می گیرند) / جناس ناقص (ناهمسان): گر، دگر (ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۱. گزینه ۳ درست است.

تشبیه: ۱- مرغ جان (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: جان / مشبه به: مرغ) ۲- بال دل (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: دل / مشبه به: بال) / موازنه: کلمات دو مصراع، دوهو دارای سجع متوازن و متوازی است؛ بدین صورت: «قوت، قیمت: سجع متوازی / مرغ، شاخ: سجع متوازن / جان، گز: سجع متوازن / بال، زال: سجع متوازی / دل، زر: سجع متوازن» [سایر واژه ها (به، است) نیز در دو مصراع عیناً تکرار شده است.] / تلمیح: بیت اشاره دارد به «ماجرای زال و سفید بودن موهای وی و این که در نبرد میان رستم و اسفندیار، با تدبیر او رستم توانست تیر گز را به چشم اسفندیار نشانه بگیرد و بر او غلبه کند و...». / جناس ناقص (ناهمسان): بال، زال / مراعات نظیر (تناسب): «مرغ، بال»، «جان، دل»

بررسی سایر گزینه ها:

۱) تشبیه: در این بیت، سه تشبیه به کار رفته است؛ به این ترتیب: ۱- شاعر در مصراع اول، در قالب تشبیه تفضیل (مرجح)، نور ضمیر (باطن) خود را به آفتاب تشبیه کرده و حتی از آن برتر دانسته است. ۲- شاعر در مصراع دوم، در قالب تشبیه تفضیل (مرجح)، زبان خود را در برتندی، به ذوالفقار تشبیه کرده و حتی از آن برتر دانسته است. ۳- تیغ زبان (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: زبان / مشبه به: تیغ) / موازنه: کلمات دو مصراع، دو به دو با هم دارای سجع متوازن و متوازی است؛ بدین صورت: «نور، تیغ: سجع متوازن / ضمیر، زبان: سجع متوازن / بنده، سجده: سجع متوازی / شود، برد: سجع متوازی / آفتاب، ذوالفقار: سجع متوازن» [واژه «هرا» نیز عیناً در دو مصراع تکرار شده است.] / تلمیح: بیت اشاره دارد به «ماجرای ذوالفقار حضرت علی (ع) و استفاده ایشان از آن در جنگ ها و نبردها با کفار و...». / جناس ناقص (ناهمسان): ندارد. / مراعات نظیر (تناسب): «نور، آفتاب»، «تیغ، ذوالفقار»

۲) تشبیه: ندارد. / موازنه: کلمات دو مصراع، دو به دو با هم دارای سجع متوازن و متوازی است؛ بدین صورت: «حالت، بندت: سجع متوازی / جام، تخت: سجع متوازن» [کلمات «و، خسروی» نیز، عیناً در دو مصراع تکرار شده است.] / تلمیح: ندارد. [«جام خسروی» به معنای «جام شاهانه» و جامی است که در خور شاهان و حاکمان است و تلمیحی در آن وجود ندارد؛ اما از جنبه ای، ممکن است برخی آن را تلمیح بدانند به «ماجرای پادشاهی جمشید و جام معروف او که به «جام جهان نما» یا «جام جم» نیز معروف است.» / جناس ناقص (ناهمسان): ندارد. / مراعات نظیر (تناسب): «دست، پای»، «مال، سائلان (گدایان)»، «تخت، خسرو»

۴) تشبیه: ۱- شرع، رستم است. (تشبیه بلیغ اسنادی ← مشبه: شرع / مشبه به: رستم) ۲- گاه وجود (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: وجود / مشبه به: گاه (تخت)) ۳- ظلم، بیژن است. (تشبیه بلیغ اسنادی ← مشبه: ظلم / مشبه به: بیژن) ۴- چاه عدم (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: عدم / مشبه به: چاه) / موازنه: ندارد. [کلمات «وجود، عدم» که در تقابل با یکدیگر قرار گرفته اند، دارای سجع متوازن نیستند تا بتوان بیت را دارای «موازنه» دانست. / سایر کلمات، دو به دو با هم دارای سجع متوازن و متوازی است؛ بدین صورت: «شرع، ظلم: سجع متوازن / دوران، فرمان: سجع متوازی / رستم، بیژن: سجع متوازن / گاه، چاه: سجع متوازی» / تلمیح: ۱- مصراع اول اشاره دارد به «ماجرای جنگاوری و قدرتمندی رستم در شاهنامه» ۲- مصراع دوم اشاره دارد به «ماجرای اسیر شدن بیژن در چاه به فرمان افراسیاب و وقایع مربوط به آن». / جناس ناقص (ناهمسان): گاه، چاه / مراعات نظیر (تناسب): «وجود، عدم»، «بیژن، رستم»، «گاه (تخت)، فرمان»

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۲. گزینه ۴ درست است.

جناس ناقص (ناهمسان): «ران، را»، «ران، جان» / تضمین: عبارت «کرَمْنَا» در بیت اول، بخشی از آیه ۷ سوره اسراء است که شاعر آن را تضمین کرده است. [اصل آیه چنین است: «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا» و به تحقیق که ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم و آن ها را [بر مرکب] در خشکی و دریا حمل کردیم و از هر غذای لذیذ و پاکیزه به آن ها روزی دادیم و آن ها را بر بسیاری از مخلوقات خود برتری و فضیلت کامل بخشیدیم.»] / مراعات نظیر (تناسب): «آدم، ولیعهد (خلیفه و جانشین)»، «آدم، شیطان» (در بیت اول)؛ «ران، پای»، «نعل، اسب» (در بیت دوم)

سایر آرایه‌های بیت - که در گزینه‌های دیگر به صورت پراکنده به آن‌ها اشاره شده - :

استعاره مکنیه: نسبت دادن «در» به «آمال (آرزوها)» و این‌که «درِ آمال را بتوانند ببندند» (در عبارت «در بند آمال را») استعاره مکنیه است. کنایه: ۱- «بستن درِ آمال» کنایه از «نادیده گرفتن امیال و آرزوها، در پی آرزوها نرفتن، بی‌توجهی به خواسته‌ها و امیال» ۲- «ران گشادن» کنایه از «سوار شدن بر اسب» ۳- «جان فشاندن در پای کسی» کنایه از «فدا و قربانی کردن خود برای کسی» / تشبیه بلیغ اضافی: شاهِ عزلت (مشبه: عزلت / مشبه‌به: شاه) / مجاز «حرف» (در مصراع دوم): مجاز از «سخن و عبارت» / تلمیح: بیت اول اشاره دارد به «ماجرای شیطان و آدم (ع) و تمرّد و سرکشی آدم از فرمان خداوند و این‌که خداوند آدم را خلیفه و جانشین خود در زمین قرار داد و...». / جناس تام (همسان): «در» (در مصراع سوم): در، باب (بخشی از ساختمان)؛ «در» (در مصراع چهارم): حرف اضافه (از نظر دستوری) / استعاره مصرحه: ندارد.
(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۳. گزینه ۳ درست است.

بررسی آرایه‌های موردنظر در بیت:

موازنه: ندارد. [کلمات دو مصراع، دو به دو با هم دارای سجع متوازن نیست تا بتواند آرایه «موازنه» ایجاد کند.] / تشبیه: بر خار و گل، سمن‌ریز چون نور ماهتابیم. (مشبه: [ما] / مشبه‌به: نور ماهتاب / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: بر خار و گل سمن‌ریز بودن) / استعاره مکنیه: نسبت دادن عمل «سمن‌ریز بودن» به «نور ماهتاب»، استعاره مکنیه و تشخیص است. / مراعات‌نظیر (تناسب): «خاص، عام»، «خار، گل، سمن» / جناس ناقص (ناهمسان): خاص، خار
بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) موازنه: در بیت آرایه موازنه وجود دارد؛ زیرا کلمات دو مصراع، دو به دو با هم دارای سجع متوازن و متوازی است؛ بدین صورت: «گوش، چشم؛ سجع متوازن / عشق‌بازان، می‌پرستان؛ سجع متوازی / مژده، قطره؛ سجع متوازی / وصالیم، شراییم؛ سجع متوازی» [سایر واژه‌ها (در، چون) نیز عیناً در دو مصراع تکرار شده است.] / تشبیه: ۱- چون مژده وصالیم. (مشبه: [ما] / مشبه‌به: مژده وصال / ادات تشبیه: چون) / استعاره مکنیه: ندارد. / مراعات‌نظیر (تناسب): «گوش، چشم»، «عشق‌بازان، وصال»، «می‌پرستان، شراب» / جناس: ندارد.

۲) موازنه: ندارد. [کلمات دو مصراع، دو به دو با هم دارای سجع متوازن نیست تا بتواند آرایه موازنه پدید آورد.] / تشبیه: ۱- چون ابر، ترزبانیم. (مشبه: [ما] / مشبه‌به: ابر / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: ترزبان بودن) ۲- لب خشک چون سرابیم. (مشبه: [ما] / مشبه‌به: سراب / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: لب خشک بودن) / استعاره مکنیه: ۱- نسبت دادن «زبان» و نیز «ترزبان بودن» به «ابر»، استعاره مکنیه است. ۲- نسبت دادن «لب» و نیز «لب‌خشک بودن» به «سراب» استعاره مکنیه است. / مراعات‌نظیر (تناسب): «تر، خشک»، «زبان، لب» / جناس: ندارد.

۴) موازنه: ندارد. [کلمات دو مصراع، دو به دو با هم دارای سجع متوازن نیست تا آرایه «موازنه» پدید آورد.] / تشبیه: ۱- شبنم اشک (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: اشک / مشبه‌به: شبنم) [«طراز» به معنی «زینت‌دهنده یا نگار و زینت لباس» و ترکیب «شبنم طراز اشک» نیز، به معنی «زینت‌دهنده شبنم اشک» است.] ۲- شبنم‌طراز اشکیم (تشبیه بلیغ اسنادی ← مشبه: [ما] / مشبه‌به: شبنم‌طراز اشک) ۳- چشم تر سحابیم. (تشبیه بلیغ اسنادی ← مشبه: [ما] / مشبه‌به: چشم تر سحاب) / استعاره مکنیه: نسبت دادن «چشم تر» به «سحاب (ابر)»، استعاره مکنیه است. / مراعات‌نظیر (تناسب): «گل، خار»، «اشک، چشم»، «خشک، تر»، «گل، شبنم» / جناس: ندارد.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۴. گزینه ۴ درست است.

بررسی آرایه‌های موردنظر در ابیات:

بیت «پ»: تضمین: در مصراع اول، بخشی از آیه ۹ سورة شمس تضمین شده است. [اصل آیه چنین است: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا: که هر کس آن را پاک گردانید، قطعاً رستگار شد.»]

بیت «الف»: مجاز: ۱- «سر» دوم در مصراع دوم (در عبارت «در سر دهان») مجاز از «قصد و اندیشه و تصمیم» ۲- «دهان» مجاز از «خوردن»

بیت «ت»: جناس تام (همسان): ۱- «منال» اول: مال و ثروت، دارایی؛ «منال» دوم: ناله نکن (فعل نهی از مصدر «نالیدن») ۲- «مدار» اول: جای دور زدن و گشتن و گردیدن؛ «مدار» دوم: فعل نهی از مصدر «داشتن»

بیت «ث» تشبیه: ۱- چترِ جاءَ نصرُ الله (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: جاءَ نصرُ الله / مشبه‌به: چتر) ۲- زهرِ ما لَهُم مِن واق (تشبیه بلیغ اضافی ← مشبه: ما لَهُم مِن واق / مشبه‌به: زهر) [توجه: «جاءَ نصرُ الله» بخشی از آیه ۱ سورة نصر (اذا جاءَ نصرُ الله و الفتح) است که در این بیت، تضمین شده است. / «ما لَهُم مِن واق» نیز بخشی از آیه ۳۴ سورة رعد (لَهُم عَذَابٌ فِی الحِیَاةِ الدُّنْیَا و لَعَذَابُ الْآخِرَةِ اَشَقُّ و ما لَهُم مِن واق) است که شاعر آن را در مصراع دوم این بیت تضمین کرده است.]

بیت «ب»: استعاره: ۱- مخاطب قرار گرفتن «دل» (در عبارت «ای دل»)، استعارهٔ مکنیه و تشخیص است. ۲- «مغیلان‌گاه غولان» استعارهٔ مصرحه از «دنیا» ست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) بیت «ت»: فاقد «مجاز» است. / بیت «پ»: در این بیت - چنان که قبلاً توضیح داده شد - «تضمین» به کار رفته است. / بیت «الف»: جناس تام (در مصراع دوم): «سر» اول: سر، عضوی از بدن؛ «سر» دوم: مجاز از «قصد و اندیشه و تصمیم» / بیت «ب»: استعاره: در این بیت - چنان که قبلاً گفته شد - یک استعارهٔ مکنیه (تشخیص) و یک استعارهٔ مصرحه وجود دارد.

۲) بیت «ث»: تضمین: در هر دو مصراع این بیت - چنانکه قبلاً توضیح داده شد - «تضمین» به کار رفته است. / بیت «ب»: فاقد «مجاز» است. / بیت «ت»: جناس تام: بین واژه‌های «منال، منال» و نیز «مدار، مدار» - چنان که قبلاً توضیح داده شد - جناس تام (همسان) برقرار است. / بیت «الف»: تشبیه گسترده: ۱- چو کرم بید به سر آور. (مشبه: [تو] / مشبه‌به: کرم بید / ادات تشبیه: چو / وجه شبه: به سر آوردن (طی کردن، گذراندن زندگی)) ۲- چون کرم پيله، سر در سر دهان چه کنی؟ (مشبه: [تو] / مشبه‌به: کرم پيله / ادات تشبیه: چون / وجه شبه: سر در سر دهان کردن (سر را در اندیشهٔ خوردن و تن‌پروری، از دست دادن و کشته شدن) / بیت «پ»: استعاره: نسبت دادن عملی «آوردن (آوردن نقش قد افلح)» به «باد صبا»، استعارهٔ مکنیه و تشخیص است.

۳) بیت «ث»: تضمین: در مصراع اول و دوم این بیت - چنان که قبلاً توضیح داده شد - تضمین به کار رفته است. / بیت «ت»: فاقد «مجاز» است. / بیت «ب»: فاقد «جناس تام» است. / بیت «الف»: تشبیه: در مصراع اول و دوم این بیت - چنان که قبلاً توضیح داده شد - تشبیه گسترده به کار رفته است. / بیت «پ»: استعاره: در مصراع اول این بیت - چنان که در توضیح گزینه ۲ گفته شد - استعارهٔ مکنیه و تشخیص به کار رفته است.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۱، ۲ و ۳)؛ سطح دشواری: نسبتاً دشوار)

۴۵. گزینه ۴ درست است.

ردیف: بیشتر / واژه‌های قافیه: کند، دهد / حروف اصلی قافیه: «ن، ن» (طبق قاعدهٔ ۲: مصوت کوتاه + صامت) / حروف الحاقی: «د» [حروف اصلی قافیه در این دو واژه یکسان نیست (در یکی «ن» و در دیگری «ن» است) و با حذف حروف الحاقی «د» هیچ حرف مشترک دیگری در واژه‌های قافیه وجود ندارد؛ بنابراین قافیه شدن این دو واژه با یکدیگر غلط است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) واژه‌های قافیه: بهتر، پیمبر / حروف اصلی قافیه: «ر» (مصوت کوتاه + صامت: طبق قاعدهٔ ۲) / حروف الحاقی: ندارد.

۲) ردیف: اویند / واژه‌های قافیه: فرزندان، فرمان / حروف اصلی قافیه: ان (مصوت بلند + صامت: طبق قاعدهٔ ۲) / حروف الحاقی: ندارد.

۳) واژه‌های قافیه: بندگان، زندگیتان / حروف اصلی قافیه: «ند، ند» (مصوت کوتاه + صامت + صامت: طبق قاعدهٔ ۲) / حروف الحاقی: «گیتان» [اگرچه نخستین مصوت کوتاه در حروف اصلی قافیه متفاوت است (در یکی از واژه‌ها «ن» و در دیگری «-» است)، اما چون به واژه‌های قافیه، حروفی الحاق شده، قافیه شدن واژه‌ها با یکدیگر کاملاً درست است.]

(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۶. گزینه ۱ درست است.

بیت‌های «الف» و «ب»، ذواقیتین است؛ بدین صورت:

الف) ردیف: برد / واژه‌های قافیهٔ اصلی: یار، دار / حروف قافیه: ار (مصوت بلند + صامت: طبق قاعدهٔ ۲) / واژه‌های قافیهٔ دوم: کوی، سوی / حروف اصلی قافیه: مصوت بلند «و» (طبق قاعدهٔ ۱) / حروف الحاقی: ی

ب) ردیف: نمائد / واژه‌های قافیهٔ اصلی: نام، کام / حروف قافیه: ام (مصوت بلند + صامت: طبق قاعدهٔ ۲) / واژه‌های قافیهٔ دوم: نشان، زبان / حروف قافیه: ان (مصوت بلند + صامت: طبق قاعدهٔ ۲) / حرف «و» بین واژه‌های قافیه، «حاجب» است و مانع قافیه بودن واژه‌های «نشان» و «زبان» نیست.

بررسی سایر ابیات:

پ) ردیف: زی (زندگی کن) / واژه‌های قافیه: مهر، منوچهر / حروف قافیه: «ر» هر (مصوت کوتاه + صامت + صامت: طبق قاعدهٔ ۲)

ت) ردیف: شد / واژه‌های قافیه: نگاری، بهاری / حروف اصلی قافیه: ار (مصوت بلند + صامت: طبق قاعده ۲) / حروف الحاقی: ی
[واژه‌های «صورتش» و «رخش» قافیه‌های دوم بیت نیستند؛ زیرا «ش» در این دو واژه، حروف الحاقی است و با حذف این
حروف الحاقی، حرف یا حروف مشترک دیگری در واژه‌های قافیه وجود ندارد تا این دو واژه بتوانند با هم قافیه شوند].
ث) واژه‌های قافیه: خوردند، کردند / حروف اصلی قافیه: رد، رد (مصوت کوتاه + صامت + صامت: طبق قاعده ۲) / حروف
الحاقی: ند [واژه‌های «همی» و «بسی» قافیه‌های دوم بیت نیستند؛ زیرا «ی» در این دو واژه، حرف الحاقی است و با حذف
آن، حرف یا حروف مشترک دیگری در واژه‌های قافیه وجود ندارد تا این دو واژه بتوانند با هم قافیه شوند].
ج) واژه‌های قافیه: سود، بود / حروف اصلی قافیه: ود (مصوت بلند + صامت: طبق قاعده ۲) [واژه‌های «ندارد» و «بخواهد» قافیه‌های
دوم نیستند؛ زیرا «د» در این دو واژه، حروف الحاقی است و با حذف آن، حرف یا حروف مشترک دیگری در واژه‌های قافیه
وجود ندارد تا این دو واژه بتوانند با هم قافیه شوند].
(علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۷. گزینه ۲ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

گر	پا	ی	بر	قَر	قَم	نَ	هی	تَش	رِی	فِ	قُر	بَت	می	دَ	هی
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
جَز	سَر	نِ	می	دا	نَم	نَ	ها	دَن	عُذ	رِ	ای	اَق	دا	م	را
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن			

بررسی وزن و اختیارات شاعری سایر ابیات:

(۱)

از	سو	ز	دِل	چَ	نا	نَم	سَر	گَر	م	دَر	تَ	هَ	خاک
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	×	-
کَز	آ	هَ	بَر	فُ	رو	زَم	شَ	عَ	مَ	زا	رِ	خُد	را
-	-	U	-	U	-	-	-	×	U	-	U	-	-
مفعول				فاعلاتن				مفعول				فاعلاتن	

+ اختیارات شاعری رباعی: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه کسره اضافه: هجای سیزدهم مصراع اول و هجای نهم مصراع دوم

(۳)

ز	هَر	شَب	اِم	شَ	بِم	مُش	تا	ق	نا	لا	تَر	ز	هَج	را	نَش
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
چ	خا	هَم	گَر	نَ	مَر	گِ	خِی	ش	خا	هَم	اَز	خُ	دا	اِم	شَب
U	-	-	-	U	-	×	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

+ اختیارات شاعری رباعی: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه کسره اضافه: هجای هفتم مصراع دوم

(۴)

چ	با	کو	هَ	غَ	مَت	سا	زَم	گِ	رِف	تَم
U	-	-	×	U	-	-	-	U	-	-
بَ	دَس	تَم	تِی	شِ	ای	چُن	کو	هَ	کَن	هَسْت
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
مفاعیلن			مفاعیلن				مفاعیلن (فعولن)			

+ اختیارات شاعری زبانی: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه کسره اضافه؛ هجای چهارم مصراع اول (علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۵: سطح دشواری: متوسط)

۴۸. گزینه ۳ درست است.

در ابیات «ب» و «ت» همه اختیارات شاعری مورد نظر به کار رفته است؛ بدین صورت:

(ب)

ما	ه	نُو	دِی	دِی	ی	رَو	ی	مَ	ه	نُو	شَد	ب	عِید
-	U	-	-	X	U	-	U	U	-	-	U	U	-
لَعْد	ل	مِی	بَا	قَد	دَ	ح	سِی	مَ	رَا	مِی	خَا	تِ	اَند
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعَلَن	

+ اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه؛ هجای پنجم مصراع اول / بلند تلفظ کردن کسره اضافه؛ هجای یازدهم مصراع اول و هجای هفتم مصراع دوم / حذف همزه؛ هجای یازدهم مصراع دوم

(ت)

ما	ه	نُو	اَب	رَو	ی	زَا	ل	رُ	شَب	رَت	گِ	خِ	ضَاب
-	U	-	-	X	U	-	-	U	-	-	U	U	-
خُش	خِ	ضَا	بَر	پَ	سِ	اَب	رَو	ی	رَا	مِی	خَا	تِ	اَند
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعَلَن	

+ اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت بلند؛ هجای پنجم مصراع اول / بلند تلفظ کردن کسره اضافه؛ هجای هشتم مصراع اول / حذف همزه؛ هجاهای چهارم و یازدهم مصراع دوم

بررسی اختیارات شاعری مورد نظر در سایر ابیات:

(الف)

طَا	سِ	سِی	مَآ	یِی	یِ	مَہ	تَا	فَا	تِ	اَز	پَر	چَد	مِ	شَب
-	U	-	-	X	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
طَا	سِ	زَر	بَا	مِ	یِ	آ	تَش	گُ	ہَد	رَا	مِی	خَا	تِ	اَند
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعْلَن		

+ اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه؛ هجای پنجم مصراع اول / بلند تلفظ کردن کسره اضافه؛ ندارد. / حذف همزه؛ هجای یازدهم مصراع دوم

(پ)

یا	نَ	بی	سَند	گُ	صَد	دَف	غا	لِ	یِ	سا	یا	نِ	قَد	لَک
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
صُب	ح	را	غا	لِ	یِ	یِ	تا	ز	تَد	را	مِی	خ	تِ	اَند
-	U	-	-	U	U	یِ -	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعَلَن		

۴) در این بیت، هیچ‌کدام از اختیارات شاعری مورد نظر به کار نرفته است. / سایر اختیارات شاعری بیت: بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه پایان کلمه: هجای اول مصراع اول (تو) / بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه «و» ربط: هجای ششم مصراع دوم (غ) [وزن بیت: «- U - / U - U - / U - - U - - / UU - U - / U - - U - -» مستغفلن مفاعل مستغفلن فعلن] (علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۱. گزینه ۳ درست است.

وزن بیت و اختیارات شاعری به کار رفته در آن:

دِ	ی	پا	ک	مَ	را	دُش	مَ	نَ	گَر	طَع	نِ	زَ	نَد
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
دا	مَ	دو	سَست	بَ	حَم	دِل	لَ	هَ	زَا	پا	ک	تَ	رَست
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن		فعْلُن			

اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه: هجای سوم هر دو مصراع / حذف همزه (۵ بار): هجای دهم مصراع اول (دشمن اگر ← دشمنگر)؛ هجاهای هشتم و دهم و یازدهم مصراع دوم (بِحَمْدِ اللَّهِ از آن ← بِحَمْدِ اللَّهِ زان)؛ هجای پانزدهم مصراع دوم (پاک‌تر است ← پاک‌ترست) بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

ایِ	کِ	آز	سَر	وِ	زَ	وَ	قَد	دِ	تُ	چا	لا	ک	تَ	رَست
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
دِل	بِ	رو	یِ	تُ	زِ	رو	یِ	تُ	طَ	رَب	نا	ک	تَ	رَست
-	U	-	U	U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعْلُن		

اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه: هجاهای چهارم و هشتم هر دو مصراع / حذف همزه (۲ بار): هجای پانزدهم هر دو مصراع (چالاک‌تر است ← چالاک‌ترست / طربناک‌تر است ← طربناک‌ترست)

(۲)

تا	گُ	ل	رو	ی	تُ	دَر	با	غ	لِ	طا	فَت	بِ	شِ	کُفت
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
پَر	دِ	ی	صَب	رِ	مَ	نَز	دا	مَ	نِ	گُل	چا	ک	تَ	رَست
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعْلُن		

اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه: هجای سوم هر دو مصراع / حذف همزه (۲ بار): هجای هفتم مصراع دوم (مَن از ← مَنَز)؛ هجای پانزدهم مصراع دوم (چاک‌تر است ← چاک‌ترست)

پا	ی	بَر	دِ	ی	سَع	دِ	نِ	هَ	گَر	بَر	گُ	ذَ	رِ
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
چُن	بِ	صَد	مَنَد	زِ	لَ	تَز	خا	کِ	رَت	خا	ک	تَ	رَست
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن		فعْلُن			

اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه: ندارد. / حذف همزه (۳ بار): هجای دهم مصراع اول (نه اگر ← نهگر)؛ هجای هفتم مصراع دوم (منزلت از ← منزلتز)؛ هجای پانزدهم مصراع دوم (خاک تر آست ← خاکترست)

۵۲. گزینه ۳ درست است.

در این ابیات، هشت بار اختیار شاعری «تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند» و یکبار «حذف همزه» صورت گرفته است؛ به این صورت:

ای	خِط	طِ	یِ	ای	را	نِ	مِ	هین	ای	وَ	طِ	نِ	مَن
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	×	-
ای	گَش	تِ	بِ	مِه	رِ	تِ	عَ	جِی	جا	نُ	تِ	نِ	مَن
-	-	U	U	-	×	U	U	-	-	U	U	×	-
دو	رَز	تِ	گُ	لُ	لا	لِ	وُ	سَر	وُ	سَ	مَ	نَم	نیست
-	-	U	U	×	-	U	U	-	×	U	U	-	-
ای	با	غِ	گُ	لُ	لا	لِ	وُ	سَر	وُ	سَ	مَ	نِ	مَن
-	-	U	U	×	-	U	U	-	×	U	U	×	-
مستفعل				مستفعل				مستفعل				مستف	

اختیارات شاعری: تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند ← ۱- «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه کسره اضافه» (۴ بار): در هجای سیزدهم مصراع‌های اول و دوم و چهارم و هجای ششم مصراع دوم ۲- بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه «و» عطف (۴ بار): در هجاهای پنجم و دهم مصراع سوم و هجاهای پنجم و دهم مصراع چهارم / حذف همزه ← در هجای دوم مصراع سوم (دور از ← دورز) [در هجای نهم مصراع اول (هین)، «ن» ساکن پس از مصوت بلند «ی» - با توجه به این که به هجای بعد از خود متصل و اضافه نشده - طبق قواعد تقطیع، حذف می‌شود و در تقطیع به حساب نمی‌آید؛ بنابراین هجای «هین» به صورت «هی» تلفظ و تقطیع می‌شود و مشمول اختیار شاعری «حذف همزه» نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) وزن مشترک ابیات سؤال و بیت گزینه «۱»: «- / U U - - / U U - - / U - -»: مستفعل مستفعل مستفعل مستفعل یا «- / U - - / U - - / U - - / U - -»: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعی (فعولن)

۲) شعر مضمون سیاسی، اجتماعی و وطنی دارد و دربردارنده مفهوم «وطن‌پرستی (حب وطن)» است - که از درون‌مایه‌های شاخص شعر دوره بیداری به شمار می‌رود؛ بنابراین، این سروده از نمونه اشعار دوره بیداری است.

۴) در مصراع چهارم، مجموعاً چهار استعاره مصرحه به کار رفته است؛ به این ترتیب: «۱- باغ گل ۲- باغ لاله ۳- باغ [سرو ۴- باغ] سمن» که همگی استعاره مصرحه از «وطن، ایران» است.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۹ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۴ و ۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۳. گزینه ۲ درست است.

مفهوم مشترک بیت سؤال و ابیات «ب» و «ت»: علاقه معشوق به عاشق در عین ناز کردن و بی‌اعتنایی نشان دادن ظاهری به عاشق
بررسی مفهوم سایر ابیات:

الف) شکایت و انتقاد از رفتار و بدخلقی معشوق؛ توصیف معشوق بد اخلاق و نازکننده (اهل ناز)

پ) ستایش سوز و گداز عاشقانه؛ سوز و گداز عاشقانه (عشق‌ورزی) مایه تعالی و کمال عاشق است.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۴. گزینه ۳ درست است.

مفهوم بیت: ترس از مرگ در دوران پیری و کهن‌سالی؛ سفید شدن موها در پیری، نشانه نزدیک شدن مرگ آدمی است. مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: گذشت سریع جوانی و فرارسیدن ایام پیری (پیر شدن و سپری شدن جوانی) (علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۵. گزینه ۲ درست است.

مفهوم مشترک ابیات «ب» و «پ»: نیازمندی عاشق به وجود معشوق و طلب جلوه‌گری از او؛ وجود معشوق از بین برنده غم و روشنی‌بخش شب تار عاشق است. بررسی مفهوم سایر ابیات: الف) «ارزشمندی شب وصال و برابر بودن ارزش و جایگاه آن با شب معراج» و نیز «سخت و طاقت‌فرسا بودن شب هجران و برابر بودن آن با رستاخیز (قیامت)» ت) بیان سختی روز فراق (هجران) و ناامیدی عاشق از وصال معشوق ث) رسیدن به وصال معشوق در خواب و رؤیا؛ دیدن خواب و رؤیای وصال (علوم و فنون ادبی (۱) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

جامعه‌شناسی

۵۶. گزینه ۴ درست است.

خودباختگی فرهنگی بخش‌هایی از ذهنیت مسلمانان سبب شد، تصویری که شرق‌شناسان و تاریخ‌نگاران غربی از هویت جهان اسلام القا می‌کردند، در جامعه اسلامی رواج پیدا کند. اگر نظام سیاسی از ارزش‌های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی اقتدار آن را کاهش می‌دهد. کاهش جمعیت جهان اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان اجتماعی دیگر شود. (جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۳، ۱۵ و ۱۶ ص ۱۰۵، ۱۲۱ و ۱۲۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۷. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست: ب) تاراج نفت و تخریب بنیان‌های تولید ملی از موارد هجوم اقتصادی به ایران در دوره پهلوی است. ت) امروزه نبرد در حوزه فرهنگ و رسانه است. ث) حاکمیت اکثریت بر مدار خواسته‌های آن‌ها دموکراسی نام دارد. (جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۴، ۱۵ و ۱۶ ص ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۸، ۱۲۲ و ۱۳۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۸. گزینه ۱ درست است.

هرچه حاملان و عاملان یک فرهنگ و معانی آن بیشتر باشند، آن فرهنگ بسط بیشتری می‌یابد. هنگامی که سلطه به شیوه فرهنگی اعمال شود، بیشتر مورد رضایت و پذیرش قرار می‌گیرد. جامعه‌شناسان از آن به‌عنوان «هژمونی» تعبیر می‌کنند. اقتصاد نفتی چون درآمد هنگفت و بدون زحمت ایجاد می‌کند سبب شکل‌گیری تولید ملی ضعیف و شکننده می‌شود. (جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۵ و ۱۶ ص ۱۱۸، ۱۲۷ و ۱۳۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۹. گزینه ۴ درست است.

تبیین، بیان چرایی یک پدیده یا نشان دادن علت ایجاد یا زوال آن است. یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد. ماکس وبر از سلطه نظامی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد به قفس آهنین یاد می‌کند. درآشنایی‌زدایی، جامعه‌شناس تلاش می‌کند به پیچیدگی و عمق موقعیت نزدیک‌تر شود. (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۳ و ۴ ص ۲۰، ۲۵، ۲۹ و ۳۷؛ سطح دشواری: آسان)

۶۰. گزینه ۳ درست است.

اثر گذاشتن بخش‌های مختلف نظام اجتماعی بر یکدیگر و اثرپذیری آن‌ها از هم ← پویا بودن نظام اجتماعی
پیش‌بینی و پیشگیری و کنترل جامعه ← هدف جامعه‌شناسی تبیینی
تلاش لمبروزو ← روش تبیینی (پوزیتیویستی)
نگاه به مسائل جوانان از منظر خودشان ← همراهی همدلانه
(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۳ و ۴ ص ۲۴، ۲۶، ۲۸ و ۳۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۱. گزینه ۲ درست است.

الف) هر جهان اجتماعی براساس هویت خود، با طبیعت و بدن آدمی تعامل می‌کند. نگاه دنیوی جهان متجدد و ارزش‌های آن به‌گونه‌ای است که هر دخل و تصرفی را در طبیعت مجاز می‌داند. انسان در این جهان هر نوع تصرفی را برای بهره‌برداری بیشتر از طبیعت انجام می‌دهد.
ب) جهان اجتماعی برای بقا و تداوم، اعتقادات، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد. فرد نیز برای مشارکت در جهان اجتماعی، شیوه زندگی در آن را می‌آموزد و به‌تدریج با موقعیتش در جهان اجتماعی و حقوق و تکالیفی که برعهده دارد، آشنا می‌شود.
پ) تعارض فرهنگی، گاهی ناشی از علل درونی است و به نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی بازمی‌گردد مانند پژوهشگاه رویان که یک مرکز درمانی، تحقیقاتی و آموزشی در حوزه پزشکی تولیدمثل، سلول‌های بنیادی و زیست‌فناوری است.

۶۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی موارد نادرست:
ب) هر جهان اجتماعی، کسانی را که دچار کژروی اجتماعی شده باشند، تنبیه و مجازات می‌کند.
ت) فردی که با تلاش و پشتکار خود، در یکی از عرصه‌های اجتماعی دست به نوآوری می‌زند و از این طریق، موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقا می‌بخشد، مورد تأیید جامعه واقع می‌شود.
(جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۰، ص ۸۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۳. گزینه ۴ درست است.

- کارمند روابط عمومی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به مدیریت آن سازمان منصوب می‌شود. ← (ب) صعودی درون‌نسلی
- دبیر فلسفه دبیرستان شهید مطهری به دبیری فلسفه دبیرستان آزادی منصوب شد. ← (پ) افقی درون‌نسلی
- فرزندان یک بنگاه معاملات املاک به کار خرید و فروش زمین مشغولند. ← (الف) افقی میان‌نسلی
- از دو فرزند یک پزشک متخصص، یک فرزند نگهبان شرکت دیگری راننده همان شرکت است. ← (ت) نزولی میان‌نسلی
(جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۴. گزینه ۱ درست است.

الف) در اوایل قرن ۲۰ میلادی عده‌ای در غرب به‌جای «موضوع» بر «روش» علوم تأکید کردند. آن‌ها روش تجربی را تنها روش کسب علم دانستند و گفتند که همه علوم باید از این روش استفاده کنند. این رویکرد از نیمه دوم قرن ۲۰ با چالش‌های متعددی مواجه شد و کم‌کم در محافل علمی از رونق افتاد. یکی از این چالش‌ها، علم ریاضی بود؛ علمی که فراتر از مشاهده و تجربه است و اگر تجربه ما بر خلاف اصول اولیه آن باشد، ما تجربه خودمان را نادرست می‌دانیم نه آنچه علم ریاضی می‌گوید
ب) علوم اجتماعی، ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آن‌ها را دارند. علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند.
پ) نشان‌دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش‌های ابزاری از فواید علوم اجتماعی است.
(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۱ و ۲، ص ۷، ۱۳ و ۱۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۵. گزینه ۱ درست است.

الف) دانش‌ها خلق و بازسازی واقعیتند.
ب) دانش‌ها کشف و بازخوانی واقعیتند.
پ) دانش علمی نسبت به دانش عمومی امکان اعتباریابی بیشتری دارد.
(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۱، ص ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۶. گزینه ۳ درست است.

- مسابقه ← پدیده اجتماعی
- فیگور گرفتن ← کنش اجتماعی
- زیبایی، تناسب و پرورش یافتگی در مسابقه ← ویژگی‌های هویتی اکتسابی، اجتماعی، متغیر
- بدن ← مجرای ارتباط با جهان طبیعی
- (جامعه‌شناسی (۱) - درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۷. گزینه ۴ درست است.

- توضیح عبارت نادرست: در تزلزل هویتی، ناسازگاری اغلب از سطح رفتارها و هنجارها آغاز می‌شود و به سطح عمیق‌تر یعنی عقاید و ارزش‌ها می‌رسد.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- در گزینه ۱ و ۲ بخش اول نادرست است.
- در گزینه ۳ بخش دوم درست است.
- (ترکیبی جامعه‌شناسی (۱) و جامعه‌شناسی (۳)؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۸. گزینه ۴ درست است.

- در هویت‌یابی افراد و جامعه نقش دارد ← گروه‌های خانوادگی
- به‌جای بازخوانی و مطالعه به بازسازی و خلق هویت شرقی از منظر جهان غرب می‌پردازد. ← تاریخ‌نگاران غربی
- در چاله جمعیتی فروافتادن ← جهان متجدد
- قطب فرهنگی جدید ← جهان اسلام
- (ترکیبی جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۳ و ۱۴، ۱۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۹. گزینه ۲ درست است.

- تفاوت جمهوری و دموکراسی ← در شیوه حکومت و روش تصمیم‌گیری است.
- جامعه فاسق ← اعضای آن عقاید و ارزش‌های حق را می‌شناسند ولی به آن‌ها پایبند نیستند.
- اخلاق گریزی ← مقایسه تعداد کشته‌های دو جنگ جهانی با تعداد کشته‌های حمله مغول به ایران
- جامعه‌شناسی تبیینی ← برقراری نظم اجتماعی براساس مناسبات بیرونی
- (جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۵ و ۱۶ / جامعه‌شناسی (۳) - درس ۳ و ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۷۰. گزینه ۱ درست است.

- گالیله ← روش تجربی را در موقعیتی به‌کار گرفت که شهود آباء کلیسا تنها روش علمی قابل قبول بود.
- ماکس وبر ← از سلطه نظمی که گویا هدفی جدا از انسان‌ها و نیازهای واقعی آن‌ها دارد به قفس آهنین تعبیر کرد.
- فارابی ← از نظر او حقیقت با اراده الهی تعیین می‌شود و با کمک عقل و وحی شناخته می‌شود.
- گیدنز ← صدای زیبا و گیرای اذان برای اکثر غربی‌ها نامأنوس ولی برای ساکنان محلی جزئی از زندگی روزمره است.
- (ترکیبی جامعه‌شناسی (۱) - درس ۱۵، ص ۱۲۲ و جامعه‌شناسی (۳) - درس ۳ و ۴، ص ۳۷، ۲۱؛ سطح دشواری: دشوار)

عربی

۷۱. گزینه ۳ درست است.

- «السَّيِّئَاتُ: بدی‌ها» جمع است نه مفرد (ردّ گزینه ۱)، ضمناً ضمیر ندارد. (ردّ گزینه ۲).
- حرف «عَنْ: از» در «التَّوْبَةُ عَنْ عِبَادَةِ: توبه را از بندگان» در گزینه (۴) ترجمه نشده است.
- (عربی (۱) - درس ۸؛ سطح دشواری: آسان)

۷۲. گزینه ۲ درست است.

- «هؤلاء العمال المجتهدون: این کارگران (کارگرهای) تلاشگر» (ردّ گزینه ۴)

«الصَّخْرِيَّة» در ترکیب «الطَّبَقَات الصَّخْرِيَّة»، «ی» نسبت گرفته و باید با «ی» ترجمه شود (سنگی) (ردّ گزینه‌های ۳ و ۴)
ضمناً «الطَّبَقَات الصَّخْرِيَّة» طبقه‌های سنگی «ترکیب» «وصفی» است و بین موصوف و صفت در ترجمه نباید از حروف اضافه استفاده کرد. (ردّ گزینه‌های ۳ و ۴)

«قد یستغرق: گاهی (گاه) می‌گیرد، ممکن است بگیرد» (ردّ گزینه ۴)
«وقتاً کثیراً: زمان بسیاری» دقت کنید «کثیراً» صفت «ساده» است و با لفظ «تر» یا «ترین» ترجمه نمی‌شود. (ردّ گزینه ۱)
نکته (۱): ساختار [اسم اشاره + اسم دارای «ال»] به شکل یک «ترکیب» ترجمه می‌شود نه «جمله»

مثال: هؤلاء المؤلفون: این نویسندگان این‌ها نویسنده هستند
نکته (۲): ساختار [قد + مضارع] به دو شکل قابل ترجمه است:
الف) گاهی (گاه) + مضارع اخباری (ب) شاید (ممکن است) + مضارع التزامی
مثال: قد يرجع: گاهی (گاه) بر می‌گردد / شاید (ممکن است) برگردد

توجه: دقت کنید ترجمه لفظ «قد» در این ساختار «اجباری» است و اگر ترجمه نشود اشتباه است. (مانند گزینه ۴ عربی (۱) - درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۷۳. گزینه ۳ درست است.

أخترع ماضی مجهول از باب إفتعال: اختراع شد (ردّ گزینه‌های ۱ و ۲) / «إزدادت: زیاد شد، افزایش یافت» فعل لازم است. (ردّ گزینه ۴)

«أعمال الإنسان الصَّعْبَة: کارهای دشوار انسان» (ردّ گزینه ۲)
«میان انسان‌ها» معادلی در عبارت عربی ندارد. (ردّ گزینه ۲)
(عربی (۳) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۴. گزینه ۲ درست است.

«كثيراً من الطَّالِب: بسیاری از دانش‌آموزان»
(عربی (۱) - درس ۷ و ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۵. گزینه ۳ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «نِعَم: نعمت‌ها»؛ «نِعَم و أَنْعَم» هر دو جمع «نعمه» هستند. بد نیست بدانیم برای جمع‌های مکسر غیرعاقل، صفت به شکل مفرد مؤنث می‌آید؛ «نِعَم فَانِيَة»

(۲) «جُرَادَة: ملخی، یک ملخ» نکره است ولی به شکل معرفه ترجمه شده است.

(۴) «لَمْ یَكُن: نبود، نبوده است»؛ هرگاه حرف «لَمْ» قبل از فعل مضارع بیاید، به شکل ماضی منفی یا ماضی نقلی منفی ترجمه می‌شود.

(عربی (۳) - درس ۲ - سطح: دشوار)

۷۶. گزینه ۴ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «مباراة» به صورت نکره آمده و درست نیست، در این گزینه «مسروراً» نیز با «المتفرجون» که جمع مذکر است، مطابقت ندارد.

(۲) «يُشَجِّعون» پیش از «المتفرجون» که فاعل است، به صورت جمع آمده؛ درحالی که فعل در ابتدای جمله و قبل از فاعل، باید به صورت مفرد بیاید.

(۳) «المتفرجين» که فاعل است، باید مرفوع به واو باشد؛ «المتفرجون». در این گزینه «مباراة» نیز نکره به کار رفته که غلط می‌باشد.

(عربی (۳) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

ترجمه متن:

کور رنگی یا به شکل دقیق تر ضعف دیدن رنگ ها یا کاستی (نقص) در دیدن آن ها، همان عدم توانایی بر تشخیص بین رنگ های مشخص است. با وجود اینکه بسیاری از اشخاص اصطلاح کور رنگی را برای این حالت بیماری به کار می برند، کور رنگی کامل، به ندرت اتفاق می افتد و بیمار در حین دچار شدن به این حالت، هر چیزی را با دو رنگ سفید و سیاه می بیند. معمولاً کور رنگی ارثی است و غالباً مردان، دچار شده به چنین حالتی از بیماری به دنیا می آیند. اغلب دچار شدگان به کور رنگی، نمی توانند بین درجات معینی از دو رنگ قرمز و سبز تمیز قائل شوند. کمتر شایع است که دچار شدگان به کور رنگی، نمی توانند درجات دو رنگ آبی و زرد را تشخیص دهند. امکان دارد که برخی بیماری های چشم ها و بعضی داروها سبب دچار شدن به کور رنگی شود. درمانی برای نقص رنگ های وراثتی وجود ندارد، اما اگر بیماری یا بیماری چشم علت آن باشد، گاهی معالجه، دیدن رنگ ها را بهتر می کند.

۷۷. گزینه ۲ درست است.

متن درباره «پیشگیری» از کور رنگی صحبت نکرده است.

ترجمه سایر گزینه ها:

(۱) تشخیص

(۳) عوارض

(۴) بهبود

(ترکیبی عربی (۱ و ۳)؛ سطح دشواری: آسان)

۷۸. گزینه ۳ درست است.

کور رنگی یعنی «اینکه شخص دچار شده، سیاه و سفید را نبیند». با عبارت «یری کلّ شیء باللّونین» در تعارض است. ترجمه سایر گزینه ها:

(۱) که انسان به چیزی دچار شود که به علت آن قدرت بر دیدن رنگ ها را از دست بدهد.

(۲) نقص دیدن رنگ ها یا سختی در دیدن آن ها به شکل درست.

(۴) رنج بردن چشم از مشکل دیدن رنگ هایی معین به گونه ای که گاهی دو رنگ شبیه به هم ظاهر می شوند.

(ترکیبی عربی (۱ و ۳)؛ سطح دشواری: متوسط)

۷۹. گزینه ۱ درست است.

کور رنگی کامل که آن، عدم قدرت بر دیدن رنگ ها به طور کامل است، گاهی برای بیماران رخ می دهد. در متن آمده «فإن عمی الألوان التّام نادر» ترجمه سایر گزینه ها:

(۲) هر کس از کودکی به این بیماری به طور ارثی دچار شود، باید به پزشک مراجعه کند تا بهبود یابد. (بیماری ارثی درمان ندارد).

(۳) مصرف برخی داروها با اجازه چشم پزشک همیشه بیماری کور رنگی را بهبود می دهد. (در متن آمده: «قد یُحسن»؛ گاهی بهبود می دهد نه همیشه).

(۴) ندیدن دو رنگ آبی و زرد نزد مبتلایان به کور رنگی، بیشتر از رنگ های دیگر است. (در متن آمده: «أقلّ شیوعاً»)

(ترکیبی عربی (۱ و ۳)؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۰. گزینه ۴ درست است.

«اللّونین» علامت مجرور بودنش، «ی» است نه کسره. چون مثنی و همراه با «ین» است.

۸۱. گزینه ۱ درست است.

(۲) «تَنَقَّلُ» مجهول آمده و نادرست است و باید «تَنَقَّلُ» به کار رود با زیرا معلوم است و «مُشْتَقَّات» مفعول آن می باشد. همچنین در این گزینه «الْوُقُود» باید به صورت «الْوُقُود» به کار رود.

(۳) «مُجَالَسَة» مصدر باب «مُفَاعَلَة» است و عین الفعلش باید فتحه بگیرد. در ضمن «ابْتَعَدُوا» امر است و عین الفعل آن باید کسره بگیرد.

۴) «ثَرَوَةٌ» به صورت «ثَرَوَةٌ» نوشته می شود و «أَصْبَحَ» نیز فعل ناقص و ماضی است که شکل صحیح آن، «أَصْبَحَ» می باشد.
(عربی (۱) - درس ۷ و ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۲. گزینه ۲ درست است.

۲) به حرف جر «إِلَى» نیاز داریم و «مِنْ» برای این جای خالی مناسب نیست.
(معنای عبارت: دلفین ها می توانند که ما را به محل سقوط یک هواپیما هدایت کنند).
(عربی (۱) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۳. گزینه ۳ درست است.

صورت سؤال فعل ماضی ای را می خواهد که حرف اول آن با ضمه «وُ» شروع شود؛ به عبارت دیگر مجهول باشد. (چون ماضی مجهول، با ضمه شروع می شود). فعل گزینه ۳ «أُغْلِقَ» مجهول است و پاسخ این تست می باشد.
(ترجمه عبارت: هنگامی که به مدرسه رسیدیم، در آن بسته شده بود تا امتحان شروع شود).
بررسی سایر گزینه ها:

۱) فعل جمله یعنی «أَخْبَرَ» معلوم است و «الغراب» فاعل آن، در نتیجه با «وُ» شروع نمی شود.
(ترجمه عبارت: کلاغ، حیوانات را از آنچه در جنگل اتفاق افتاده بود با خبر کرد و به سرعت دور شدند).
۲) «أَخْرَجَ» معلوم است و «الأنسان» مفعول آن و با «وُ» شروع نمی شود.
(ترجمه عبارت: این کتابی است که انسان را از تاریکی خیال خارج کرد).
۴) دقت کنید که فعل این جمله (أُرْشِدُ) مضارع است نه ماضی و این نکته با توجه به ضمیر «ی» در «تَلامِذِی»، قابل فهم است. (ترجمه عبارت: دانش آموزانم را همیشه با سخنی نرم به کارهای نیک هدایت می کنم تا موفق شوند).
(عربی (۱) - درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۴. گزینه ۲ درست است.

«مُسْتَعِينِینَ» در این گزینه خبر برای فعل ناقصه «تَكُونُ» است که اسم آن، ضمیر بارز «واو» است.
بررسی سایر گزینه ها:
۱) در ابتدای این گزینه فعل ناقصه «صار» آمده که «مُسْرورِینَ» خبر آن است و نمی تواند حال باشد؛ اما در ادامه جمله، «مَفِیدَة» (نکره) حال و صاحب آن «المادّة» (معرفه) است؛ حواستان باشد این دو اسم را با ترکیب وصفی (موصوف و صفت) اشتباه نگیرید؛ چون یکی معرفه است و دیگری نکره!
۳) «مُتَتَالِیَة» (نکره) حال و صاحب آن «قَطَرَات» است که در ترکیب «قَطَرَات المَاء الشَّدِیدَة» یک اسم «معرفه» (معرفه به اضافه) محسوب می شود.

۴) «ظَاظِرَة» (نکره) حال و «صَدِیقَة» در ترکیب «صَدِیقَتِی» به عنوان یک اسم «معرفه» (معرفه به اضافه) صاحب حال می باشد.
(عربی (۳) - درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۵. گزینه ۲ درست است.

صورت سؤال گزینه ای را می خواهد که در آن حرف «واو» در معنای اصلی خودش ترجمه نشده باشد. این اتفاق زمانی می افتد که در جمله «واو» حالیه داشته باشیم؛ زیرا «واو» حالیه به صورت «درحالی که، حال آنکه» ترجمه می شود. در گزینه ۲) این مورد را می بینیم (و + هی عجیبه).
(ترجمه عبارت: به مصر سفر کردم و اهرام [سه گانه] را در آن دیدم درحالی که آن ها بسیار عجیب بودند).
بررسی سایر گزینه ها:

۱) در این جمله حرف «واو» به همراه فعل آمده و از نوع حالیه نیست.
۳) در این جمله (و + ضمیر) داریم اما حالیه نیست؛ زیرا مرجعی برای ضمیر «أنا» قبل از آن وجود ندارد.
(ترجمه عبارت: قرآن خواندن در هر زمانی و مکانی عبادت است و من آن را می خوانم).
۴) در این جمله «واو» دو کلمه را به هم ربط داده و از نوع حالیه نیست.
(عربی (۳) - درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

تاریخ

۸۶. گزینه ۴ درست است.

تشریح موارد نادرست:

الف) محتوای لوح‌های گلی کشف شده از خزانه تخت جمشید معلوم می‌کند که در زمان هخامنشیان، کارگاه‌هایی وجود داشته که متعلق به شاه بوده و اشیاء و مواد خوراکی مورد نیاز کاخ شاهی در آنجا تولید می‌شده است.

پ) حکومت هخامنشی با یکپارچه ساختن سرزمین‌های ثروتمند و متمدنی که مردمان آن‌ها دارای تجربیات فراوانی در تولید کالاهای مختلف بودند، کمک شایانی به رونق اقتصادی توسعه صنعت کرد.

(تاریخ (۱) - درس ۱۳، ص ۱۲۴ و ۱۲۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۷. گزینه ۱ درست است.

تشریح موارد نادرست:

ب) اقوام آریایی برخلاف مردمان ایلام، بین‌النهرین و یونان، برای خدایان معابد با شکوه نمی‌ساختند.

پ) آنان اعتقاد داشتند که نفوذ و قدرت خدایانشان محدود به ناحیه و شهر خاصی نیست، بلکه تمام قلمرو گیتی را در بر می‌گیرد.

(تاریخ (۱) - درس ۱۴، ص ۱۲۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۸. گزینه ۳ درست است.

تشریح گزینه‌های نادرست:

۱) سه آتشکده آذربرین مهر در خراسان، مخصوص کشاورزان، آذرگشنسب در آذربایجان و ویژه شاهان و آذرفرنبغ در فارس، خاص موبدان، بزرگ‌تر و شکوهمندتر از دیگر آتشکده‌ها بود.

۲) کتاب‌های اعتقادی براساس تعالیم زرتشت (دینکرد و بندهش) به زبان پهلوی تألیف شد.

۴) مانی با ترکیب آموزه‌های زرتشتی، مسیحی و بودایی آئین جدیدی عرضه کرد.

(تاریخ (۱) - درس ۱۴، ص ۱۳۴ و ۱۳۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۸۹. گزینه ۴ درست است.

بررسی موارد نادرست:

پ) زبان‌های ایرانی دوره میانه، تقریباً از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان (۶۵۱ م. / ۳۱ قمری) و حتی قرون نخستین اسلامی، در مناطق مختلف ایران متداول بودند.

ت) به نظر برخی زبان‌شناسان، منظومه‌های داستانی «درخت آسوریک» و «یادگار زیران» که در قرن ۵ م. به خط و زبان پهلوی ساسانی نگارش یافته‌اند، ابتدا به زبان پارسی سروده شده بودند.

(تاریخ (۱) - درس ۵، ص ۱۳۶ تا ۱۳۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۰. گزینه ۳ درست است.

پاسخ سؤالات مطرح‌شده:

الف) در دوران ساسانی، آموزگاری، به‌عنوان یک شغل رسمی، به موبدان اختصاص داشت. آنان بر معارف دینی زرتشتی، ادبیات پهلوی و برخی دیگر از علوم زمان خود تسلط داشتند.

ب) در زمان فرمانروایی خسرو انوشیروان، به مبادلات فرهنگی با هند و روم گسترش یافت و در نتیجه آن، جنبش علمی نیرومندی در ایران پدید آمد.

پ) در دانشگاه جندی‌شاپور، دانش‌های مختلفی مانند پزشکی، فلسفه، نجوم و الهیات تدریس می‌شد، اما پزشکی بیش از سایر رشته‌ها رونق و پیشرفت داشت.

(تاریخ (۱) - درس ۱۵، ص ۱۴۱ تا ۱۴۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۱. گزینه ۴ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

۱) شهر هگمتانه از هفت قلعه تودرتو تشکیل شده بود و هر قلعه رنگ نمادین خاصی داشت. از دیگر شهرهای این دوره می‌توان بیستون، اسپدانه (اصفهان) و کنگاور را نام برد.

۲) قدیمی ترین بناهای دوره هخامنشی که آثاری از آنها برج مانده، در پاسارگاد، نخستین پایتخت هخامنشی بر پا شدند. این مجموعه شامل کاخ شاهی و آرامگاه کوروش هخامنشی بود.

۳) پژوهشگران با مقایسه نقش برجسته های دوره هخامنشی با دوران پیش از آن، دریافته اند که سنگ تراشان هنرمندی که در خدمت هخامنشیان بوده اند، از نقش برجسته های بین النهرین و به ویژه نقش برجسته های آشوری، الهام و الگو گرفته اند. (تاریخ (۱) - درس ۱۶، ص ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۶ و ۱۴۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۲. گزینه ۳ درست است.

با وجود شرایط موجود در این دوره، امکان رشد و ترقی هنر معماری دور از انتظار بود. با این حال، در زمان حکومت نادرشاه و دوره استمرار کریم خان زند در شیراز اقدامات قابل توجهی صورت گرفت. بررسی گزینه های نادرست:

(۱) مربوط به دوران کریم خان زند است.

(۲) در دوران زندیه، مکتب نقاشی شیراز که در دوره مغولان شکل گرفته بود، به اوج رونق و زیبایی رسید.

(۴) مربوط به دوران نادرشاه افشار است.

(تاریخ (۳) - درس ۲، ص ۲۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۳. گزینه ۳ درست است.

(الف) در زمان محمد شاه (صدراعظمی یا صدارت میرزا آقاسی) نفوذ دولت های روسیه و انگلستان در ایران افزایش یافت. (ب) فتحعلی شاه در حفظ یکپارچگی کشور و سامان دادن به اوضاع داخلی موفق بود اما در مقابله با تهاجم نظامی و نفوذ سیاسی کشورهای اروپایی ناکام ماند.

(پ) ناصرالدین شاه از نشر اندیشه سیاسی جدید و ترویج افکار مشروطه طلبی و جمهوری خواهی در ایران سخت، بیمناک بود.

(ت) مظفرالدین شاه فردی ست عنصر و بی اراده و بیمار بود و توانایی سروسامان دادن به امور کشور نداشت.

(تاریخ (۳) - درس ۳ و ۵، ص ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۶۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۴. گزینه ۴ درست است.

قرارداد تجاری روس ها ضمیمه عهدنامه ترکمنچای شد نه گلستان!

(تاریخ (۳) - درس ۳ تا ۵، ص ۴۳ و ۴۸ و ۵۲ و ۶۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۵. گزینه ۲ درست است.

- با وجود مخالفت عمومی، روس ها در محل یک قبرستان متروک، ساختمان بانک اسقراضی روس را بنا نهادند. آیت الله سید محمد طباطبایی به شدت با این کار مخالفت کرده.

- رهبری اعتراض به بلژیکی های مسئول اداره گمرک ایران را، آیت الله بهبهانی به عهده داشت در واقع این اولین جرقه نهضت مشروطه بود.

- در برابر قرارداد تالبوت (توتون و تنباکو) در نهایت مرجع بزرگ شیعه آیت الله میرزای شیرازی حکم تاریخی خود را صادر کرد.

- با مجاهدت های پیگیر شیخ فضل الله نوری اصل دوم متمم قانون اساسی تصویب شد.

(تاریخ (۳) - درس ۳ و ۵، ص ۴۵ و ۶۶ و ۶۷ و ۶۹؛ سطح دشواری: دشوار)

جغرافیا

۹۶. گزینه ۴ درست است.

(الف) در دوره ساسانیان، کشور به سرزمین (ایالت) خوره (استان)، تسوگ یا تسوج (شهرستان) و رستاک (دهستان) تقسیم می شد.

(ب) در دوران سلوکیان کشور به ۷۲ بخش تقسیم شد.

(جغرافیا (۱) - درس ۸، ص ۷۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۷. گزینه ۱ درست است.

شهر شعاعی (ستاره ای): در این نوع از شهرها، شهرداری یک مرکز اصلی (میدان) بوده و خیابان ها و شبکه های مهم از آن مرکز به صورت شعاعی منشعب می شوند و سایر فضاها، اطراف آن شکل می گیرند.

(جغرافیا (۱) - درس ۹، ص ۸۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۸. گزینه ۲ درست است.

الف) روستاهای متمرکز تحت تأثیر پدیده‌های اطراف خود هستند. (جغرافیا (۱) - درس ۹، ص ۸۲)
 ب) با توجه به مشکلات شهرهای بزرگ در سال‌های اخیر از جمله آلودگی هوا، گرانی مسکن و آسیب‌های اجتماعی، حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر یا روستاها آغاز شده است. این پدیده را «شهرگریزی یا مهاجرت معکوس» می‌گویند.
 پ) شهرهای اصفهان و اراک به دلیل وجود کارخانه‌های مهم و متعدد، نقش صنعتی دارند.
 (جغرافیا (۱) - درس ۹، ص ۸۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۹. گزینه ۲ درست است.

محدودیت در منابع آب و خاک، بهره‌وری کم، وجود آفات و خسارت‌های طبیعی، نوسانات آب‌وهوایی، بی‌ثباتی در قیمت محصولات و ... از جمله مشکلات تولیدات زراعی در کشور است که باعث شده است کشاورزان در تأمین برخی محصولات زراعی به واردات وابسته باشد.
 بررسی گزینه‌های نادرست:
 ۴ و ۳ و ۱ اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی شده است.
 (جغرافیا (۱) - درس ۱۰، ص ۸۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۰. گزینه ۱ درست است.

الف) صنعت خوروسازی: یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی کشور است که می‌تواند فرصت‌های شغلی بسیاری برای کشور فراهم آورد و از جمله صنایعی است که در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.
 ب) صنعت پتروشیمی: از جمله صنایع مهم کشورمان است که بعد از نفت و گاز، بزرگ‌ترین بخش صنعتی کشور به‌شمار می‌رود.
 پ) فلزات اساسی، از جمله صنایع ماشینی است که شامل صنعت فولاد، آلومینیوم، مس، سرب و روی می‌شود. بخش زیادی از صادرات غیرنفتی کشور را، این بخش صنعتی پوشش می‌دهد.
 ت) یکی از صنایع دستی مهم ایران فرش دستبافت است. کشور ما یکی از صادرکنندگان عمده این فرش در جهان که به‌دلیل بافت و نقش و نگار خاص، از اهمیت و شهرت بین‌المللی برخوردار است.
 بررسی گزینه‌های نادرست:
 صنایع در دیگر موارد جابه‌جا نوشته شده است.

(جغرافیا (۱) - درس ۱۰، ص ۹۳ و ۹۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۱. گزینه ۴ درست است.

رشد و توسعه بخش‌های کشاورزی و صنعت وابسته به تحقیقات و پژوهش‌های متعددی است که توسط بخش خدمات انجام می‌شود.
 (جغرافیا (۱) - درس ۱۰، ص ۹۶ الی ۹۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۲. گزینه ۱ درست است.

متن مربوط به اهمیت اجتماعی حمل‌ونقل است که در گزینه (۱) مورد اشاره قرار گرفته است.

(۲) مربوط به اهمیت سیاسی و دفاعی حمل‌ونقل است.

(۳) مربوط به اهمیت اقتصادی حمل‌ونقل است.

(۴) مربوط به اهمیت زیست‌محیطی حمل‌ونقل است.

(جغرافیا (۳) - درس ۳، ص ۴۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۳. گزینه ۴ درست است.

از آنجا که حمل‌ونقل در فعالیتهای اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد، جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از دانش جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.
 سایر موارد هر چند درست هستند اما دلیل خواسته‌شده در سؤال را بیان نمی‌کنند.
 (جغرافیا (۳) - درس ۳، ص ۴۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۴. گزینه ۳ درست است.

توضیح عبارت‌های نادرست:

پ) حمل و نقل با قطار دارای امنیت زیاد است.

ت) هزینه حمل در مسافت طولانی در قطار کمتر از جاده است.

(جغرافیا (۳) - درس ۳، ص ۴۵ و ۴۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۵. گزینه ۳ درست است.

توضیح عبارت‌های نادرست:

الف) ایالات متحده آمریکا دارای گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی در جهان است که 8° درصد آن به حمل بار اختصاص دارد.

ب) قطار پرسرعت الکتریکی که در سال ۱۹۶۴ بین توکیو و ازاکا ژاپن به حرکت درآمد، و از اولین قطارهای پرسرعت جهان است.

(جغرافیا (۳) - درس ۳، ص ۴۹؛ سطح دشواری: متوسط)

منطق و فلسفه

۱۰۶. گزینه ۲ درست است.

گزینه درست: اگر مرد عاقل باشد (مقدم) آنگاه اندیشه می‌کند (تالی)

۱) می‌روی (مقدم) گریه می‌آید مرا (تالی)

۳) اگر در خاطر منی (مقدم) آسوده‌خاطرم (تالی).

۴) اگر بخواهی دلم را بسوزانی (مقدم) مطیع امر توام (تالی).

(منطق - درس ۹، ص ۸۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۷. گزینه ۴ درست است.

دو قضیه متقابل، یا متضادند یا متناقض، شرطی منفصل مانع‌الجمع است، چرا که جمع یا اجتماع آن‌ها امکان‌پذیر نیست؛ ولی ارتفاع آن‌ها ممکن است و دو قضیه متقابل می‌توانند تداخل یا تداخل تحت تضاد باشند.

۱) این قضیه، شرطی منفصل حقیقی است؛ چرا که اجتماع و ارتفاع آن‌ها ممکن نیست.

۲) این قضیه، شرطی منفصل مانع‌الجمع است؛ چرا که اجتماع آن‌ها ممکن نیست ولی ارتفاعشان ممکن است.

۳) این قضیه، شرطی منفصل مانع‌الجمع است؛ چرا که اجتماع آن‌ها ممکن است. (یعنی کشتی هم در دریا باشد و هم غرق نشود) ولی ارتفاعشان خیر (زیرا کشتی تنها در دریا احتمال غرق شدن دارد)

(منطق - درس ۹، ص ۸۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۸. گزینه ۱ درست است.

ه: اگر دیوان اشعار داشته باشم شاعرم؛ دیوان اشعار دارم؛ پس شاعرم (وضع مقدم، وضع تالی).

ن: اگر دیوان اشعار داشته باشم شاعرم؛ شاعر نیستم؛ پس دیوان اشعار ندارم (رفع تالی، رفع مقدم).

۲) م: دیوان اشعار ندارم پس شاعر نیستم (در رفع مقدم نتیجه مشخص نیست؛ یعنی وقتی دیوان اشعار ندارد، شاید شاعر باشد شاید شاعر نباشد).

۳) ل: شاعرم پس دیوان اشعار دارم (در وضع تالی نتیجه مشخص نیست؛ شاید شاعر دارای دیوان باشد شاید نباشد)

۴) م: دیوان اشعار ندارم پس شاعر نیستم (در رفع مقدم نتیجه مشخص نیست یعنی وقتی دیوان اشعار ندارد شاید شاعر باشد شاید شاعر نباشد).

ل: شاعرم پس دیوان اشعار دارم (در وضع تالی نتیجه مشخص نیست؛ شاید شاعر دارای دیوان باشد شاید نباشد).

(منطق - درس ۹، ص ۹۰ و ۹۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۹. گزینه ۴ درست است.

در نوع قیاس استثنایی انفصالی حقیقی، چهار حالت آن نتیجه قطعی دارد. مانند نمونه زیر:

- این عدد طبیعی زوج است یا فرد لیکن زوج است؛ پس فرد نیست (وضع مقدم - رفع تالی)

- این عدد طبیعی زوج است یا فرد لیکن زوج نیست؛ پس فرد است (رفع مقدم - وضع تالی)

- این عدد طبیعی زوج است یا فرد لیکن فرد است؛ پس زوج نیست (وضع تالی - رفع مقدم)

- این عدد طبیعی زوج است یا فرد لیکن فرد نیست؛ پس زوج است (رفع تالی - وضع مقدم)

(منطق - درس ۹، ص ۹۱ و ۹۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۰. گزینه ۱ درست است.

با ترسو خواندن کسی و بدون داشتن هیچ گونه استدلالی می‌خواهد فرد را قانع سازد تا از این مسیر گذر کند.
 (۲) مغالطه تله‌گذاری که در آن با دادن ویژگی مثبت به فرد کوشیده است همراهی فرد را با خود برایش توجیه کند.
 (۳) مغالطه بزرگ‌نمایی. در اینجا فرد با بزرگ‌نمایی و بدون بیان دلیلی سعی در تأیید آن دارد که مشکلات با خرید کالا حل می‌شود.
 (۴) مغالطه کوچک‌نمایی. در اینجا فرد بدون بیان دلیل سعی دارد با کوچک نشان دادن کنش خود، حقیقتی را پنهان کند. شاید خرید او در این ماه فقط همین دو بار بوده است
 (منطق - درس ۱۰، ص ۱۰۷ و ۱۱۲؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱۱. گزینه ۳ درست است.

در جدل اگر چه استدلال‌هایی برای طرف روبه‌رو آورده می‌شود اما از استدلال‌هایی استفاده می‌شود که طرف روبه‌رو حرفی برای گفتن نداشته باشد و ناچار به پذیرش آن‌ها و یا پذیرش شکست خود گردد.
 (منطق - درس ۱۰، ص ۱۰۳ و ۱۰۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۲. گزینه ۱ درست است.

(۱) خطاهای غیرصوری یا برآمده از مقدمات نادرست در استدلال است و یا در اثر عوامل روانی است. خطاهای صوری برآمده از به کاربردن استدلال‌های نامعتبر. در این گزینه مورد اول برآمده از عوامل روانی (حس خودخواهی و غرور) و دومین مورد برآمده از نداشتن حد وسط است که خطایی صوری است.
 (۲) مورد اول خطای غیرصوری است؛ چرا که مقدمه ما نادرست است و خفاش پستاندار است و مورد دوم نیز مغالطه بزرگ‌نمایی است که به عوامل روانی مربوط می‌شود و خطای غیرصوری است.
 (۳) مورد اول خطای صوری است اگرچه نتیجه درست است اما از دو مقدمه سالبه نتیجه گرفته شده است. مورد دوم مغالطه مسموم کردن چاه است که برآمده از عوامل روانی است که خطای غیرصوری است.
 (۴) هر دو برآمده از عوامل روانی‌اند و خطای غیرصوری به‌شمار می‌روند.
 (منطق - درس ۱۰، ص ۹۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۳. گزینه ۴ درست است.

تحقق معلول بدون علت امکان‌پذیر نیست؛ نبودن معلول در صورت وجود علت، موجب وجود معلول نخواهد شد.
 (۱) معلول ممکن‌الوجود است و زمانی که علت آن موجود نیست در حالت امکانی قرار دارد.
 (۲) وقتی معلولی در میان نیست یعنی علتی در کار نیست تا به آن موجودیت بخشد.
 (۳) وقتی معلول موجود می‌شود یعنی حتماً علتی در میان بوده است که بدان موجودیت داده است.
 (فلسفه (۲) - درس ۳، ص ۱۴ و ۱۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۴. گزینه ۲ درست است.

زیرا در اصل سنخیت بیان می‌شود که هر علتی معلول خاص به خود را دارد.
 (۱) اصل وجوب‌بخشی علت به معلول اشاره بدان دارد که در صورت وجود علت وجود معلول حتمی و قطعی است.
 (۳) اصل غایتمندی اشاره بدان دارد که مجموعه حوادث جهان رو به سوی غایت و هدفی است.
 (۴) اصل علتیت اشاره دارد که هر معلولی نیازمند علتی است و بیانگر ارتباط و پیوستگی موجودات به یکدیگر است.
 (فلسفه (۲) - درس ۳، ص ۱۸ و ۲۰؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱۵. گزینه ۱ درست است.

هیوم باور دارد علتیت نه یک امری شهودی و نه یک امر مبتنی بر برهان عقل است؛ بلکه قاعده تجربی است و از آنجا که علت‌ها و معلول‌ها توسط دلیل عقلی شناخته نمی‌شوند و تنها از راه تجربه کشف می‌شوند نمی‌توان حوادث آینده را پیش‌بینی کرد. صرف توالی و سپس تداعی آن در ذهن ما را به معرفت یقینی نمی‌برد چه بسا یک روز خورشید طلوع نماید و زمین روشن نشود.

۲) از دیدگاه هیوم با آزمایشات دقیق بر روی محسوسات نمی‌توان چیزی از علت یا معلول‌های آن به‌دست آورد. به عنوان مثال نمی‌توان با مشاهده حرارات آتش، سوزنده بودن آن را استنباط کرد.

۳) او باور دارد تکرار پیاپی و مستمر پدیده‌های روزمره سبب شده است نسبت علی و معلولی در ذهن ما شکل گیرد و آدمی پندارد اولی عامل دومی است. به‌عنوان مثال آب سبب غرق‌شدگی انسان است.

۴) از آنجا که هیوم فیلسوف تجربه‌گرا بوده است، باور دارد که علت‌ها و معلول‌ها توسط دلیل عقلی شناخته نمی‌شوند و تنها از راه تجربه کشف می‌شوند.

(فلسفه ۲) - درس ۳، ص ۱۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۶. گزینه ۴ درست است.

نوع نیاز معلول به علت تامه و علت ناقصه یکسان نیست؛ زیرا علت تامه ضرورت وجود می‌بخشد و علت ناقصه خیر. از طرفی دیگر تنها در مورد علت تامه می‌توانیم بگوییم که علتی است که جز او هیچ عامل دیگری در کار نیست. و علت ناقصه برای ایجاد معلول نیازمند همراه شدن با عوامل دیگری است.

(فلسفه ۲) - درس ۴، ص ۲۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۷. گزینه ۲ درست است.

تجربه دینی آنان آگاهانه و شخصی است اگرچه با شخص دیگر می‌تواند متفاوت باشد. اساس این گونه تجربیات پیوندی است که با امری مقدس و قدسی برقرار می‌گردد. (ردّ گزینه ۱) و این تجربیات قائم به فرد است و از تصورات، مفاهیم و اعتقادات یا اعمال آن‌ها مستقل است. (ردّ گزینه ۳) و چه بسا که در این گونه مشاهدات گرفتار اشتباهاتی نیز شده باشند. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه ۲) - درس ۵، ص ۳۷ و ۴۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۸. گزینه ۴ درست است.

از دیدگاه کانت زندگی اجتماعی بدون اخلاق امکان‌پذیر نیست. (ردّ گزینه‌های ۱ و ۳) و آدمی مسئول اعمال خود است. (ردّ گزینه ۲) و مسئولیت در جایی معنا دارد که آدمی دارای اراده باشد و داشتن اراده ویژگی نفس غیرمادی است و سعادت نفس در کسب فضیلت و رعایت اصول اخلاقی است که بدون جهان ماوراء محقق نمی‌شود.

(فلسفه ۲) - درس ۵، ص ۳۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۹. گزینه ۳ درست است.

از دیدگاه هیوم، برهان نظم که مهم‌ترین برهان خداپاوران در اثبات وجود خداست از تجربه‌گرفته شده است و نمی‌تواند وجود ازلی و نامتناهی و ابدی را اثبات کند. (ردّ گزینه ۱) هیوم باور دارد حتی برهان نظم حداکثر می‌تواند یک ناظم و مدبر را اثبات کند نه یک خالق نامتناهی و واجب‌الوجود بالذات را (ردّ گزینه ۲) هیوم، واقعی بودن علت را نمی‌پذیرد تا منتظر آن باشد که در آینده راهی بر اثبات وجود خدا بیابد. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه ۲) - درس ۵، ص ۳۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۰. گزینه ۴ درست است.

از دیدگاه افلاطون مهم‌ترین صفت دمیورژ (که همان خداست در مرتبه خالق) ناظم بودن اوست که سایر موجودات باید خود را شبیه او سازند زیرا از نظر افلاطون خدا در نهایت کمال است؛ پس شایسته نیست که خود را شبیه موجودی کوچک‌تر از خویش سازد.

۱) از دیدگاه افلاطون خدا هدف همه موجودات است و می‌توان با تعقل به او دست یافت.

۲) از آنجا که خدا دارای ویژگی‌های روشن و معین است و ثابت است منشاء اخلاق نکویی است که دیگران باید از آن بهره گیرند.

۳) افلاطون مثال «خیر» را در رأس همه امور قرار داد که همه چیز در پرتو آن دارای حقیقت می‌شوند.

(فلسفه ۲) - درس ۵، ص ۳۲؛ سطح دشواری: متوسط)

روان‌شناسی

۱۲۱. گزینه ۲ درست است.

رمزگردانی ← مرحله اول حافظه ← گام به حافظه (به خاطر) سپردن اطلاعات

اندوزش یا ذخیره‌سازی ← مرحله دوم حافظه ← نگهداری اطلاعات
بازیابی ← مرحله سوم حافظه ← گام به یاد آوردن، به خاطر آوردن و بازشناسی اطلاعات
(درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۲. گزینه ۳ درست است.

عبارت اول، حافظه معنایی است؛ زیرا دانش عمومی را شامل می‌شود، اما بلندمدت هم حساب می‌شود چون اطلاعات قدیمی است.
عبارت دوم، مربوط به حافظه کاری است؛ زیرا محاسبات ذهنی در لحظه را شامل می‌شود و نشان‌دهنده حافظه مورد استفاده ما است.
عبارت سوم، بیانگر حافظه بلندمدت است؛ زیرا به یادآوری اطلاعات گذشته پرداخته است.
عبارت چهارم، بیانگر حافظه رویدادی است؛ زیرا به تجربه مشخصی و مکان و زمان مشخص مربوط می‌شود. (این حافظه نیز بلندمدت هم محسوب می‌شود).

عبارت پنجم، به حافظه کوتاه مدت و فراخنای ارقام یعنی 2 ± 7 اشاره دارد.
(درس ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۳. گزینه ۴ درست است.

عبارت اول درست است؛ زیرا مرحله دوم حافظه، ظرفیت یا گنجایش اندوزش است که در هر دو حافظه حس و بلندمدت نامحدود است.
عبارت دوم درست است؛ زیرا مراحل دوم (گنجایش) و سوم (بازیابی) اطلاعات در حافظه کاری بر اساس میزان استفاده ما می‌تواند بیشتر از کوتاه مدت باشد.
عبارت سوم نادرست است؛ زیرا هنگام تداعی واژه قناری، پرواز کردن زودتر از بلبل که حیوان دیگر است به ذهن می‌رسد. به این دلیل که به ویژگی اصلی قناری اشاره دارد.
عبارت چهارم نادرست است؛ زیرا مرحله اول حافظه یعنی نوع رمزگردانی در حافظه حسی از نوع حسی و در حافظه کوتاه‌مدت از نوع حسی همراه با توجه است.
(درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۴. گزینه ۲ درست است.

خطای حذف کردن یا فراموشی یعنی ناتوانی در یادآوری یا بازشناسی اطلاعاتی که قبلاً وارد حافظه شده است (یعنی عبارات اول و سوم که در آن‌ها افراد اطلاعات را جا انداخته و یا به یاد نمی‌آورند).
خطای اضافه کردن یعنی تحریف کردن واقعیت یا پر کردن چاله‌های موجود که عبارات دوم و چهارم نشان‌دهنده این خطا است.
یعنی افراد خاطرات را جوری که اتفاق نیفتاده‌اند، تعریف می‌کنند (به دلخواه خود و در واقع یادآوری غیرواقعی رویداد اتفاق نیفتاده است که فرد به غلط ادعا می‌کند، آن رویداد خاص قبلاً اتفاق افتاده است).
(درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۵. گزینه ۳ درست است.

مطابق تصویر نمودار فراموشی (ص ۱۰۰ کتاب درسی) بیشترین شدت افت میزان فراموشی (درصد صرفه‌جویی یا ذخیره‌سازی اطلاعات یک ساعت بعد از یادگیری) است که بعد از آن از شدت این فراموشی کاسته می‌شود و در یک سیر نزولی تدریجی قرار می‌گیرد.
نکته: اگر گفته می‌شد کمترین درصد صرفه‌جویی یا ذخیره‌سازی در چه ساعتی بعد از یادگیری است؟ ۷۴۴ ساعت بعد از یادگیری درست بود. اما شدت افت یعنی تغییر جدی نمودار که در ساعات اولیه مشهودتر است و در ساعات پس از آن روندی طبیعی و نزولی نه چندان زیادی به خود می‌گیرد.

اثر گذشت زمان بر فراموشی (نمودار فراموشی)

(درس ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۶. گزینه ۴ درست است.

هر چه نشانه‌های معنایی جفت واژگان بیشتر باشد، یادآوری آن جفت واژگان آسان‌تر است، بنابراین چون با خودکار روی کاغذ می‌نویسیم، یادآوری آن آسان‌تر از جفت واژگان دیگر است که تنها نشانه غیرمعنایی (حسی یا بیرونی) دارند.
(درس ۴ - سطح دشواری: آسان)

۱۲۷. گزینه ۴ درست است.

- **خوگیری** شامل عادت کردن به یک محرک خاص است، به نحوی که به تدریج کمتر و کمتر به آن محرک می‌پردازیم. صدای اذان در روزهای اول برای جک جلب توجه می‌کرد ولی به علت عادت کردن به صدای اذان، به تدریج کمتر و کمتر به صدای آن توجه می‌کرد. چون برای او شنیدن صدای اذان مثل یک عادت شده بود.
- **آماده‌سازی** زمانی اتفاق می‌افتد که شناخت محرک معین تحت تأثیر ارائه پیشین همان محرک یا محرک‌های شبیه به آن قرار گیرد. در پدیده آماده‌سازی، ارائه پیشین محرک، دریافت بعدی را آسان می‌کند. بنابراین چون جک صدای اذان را از قبل شنیده بود و چند سال بعد دوباره صدای اذان را شنید، این صدا مورد توجه‌اش قرار گرفت، (به این پدیده آماده‌سازی می‌گویند).
(درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۸. گزینه ۱ درست است.

عبارت اول، به مرور کارآمد اشاره دارد، یعنی سجاد هر دفعه به مفهوم جدیدی رسیده است که در دفعات قبل نرسیده است.
عبارت دوم، به یادگیری با استراحت یا با فاصله اشاره دارد؛ زیرا بعد از ۴۵ دقیقه مطالعه، یک استراحت ۱۵ دقیقه‌ای صورت می‌گیرد که برای کاهش اثر تداخل مطالب مفید است.
عبارت سوم، به تمایزبخشی اشاره دارد؛ یعنی کیانا بین دو واژه عشق و نفرت تمایز قائل شده تا این مفاهیم بیشتر جا بیفتد.
عبارت چهارم، به بسط معنایی اشاره دارد، زیرا مثال‌های فراوانی را شامل می‌شود.
(درس ۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۹. گزینه ۳ درست است.

سؤال کردن ← سعی کنید در مورد متن چند سؤال کلیدی داشته باشید.
خواندن ← مطالب را به دقت بخوانید تا بتواند به پرسش‌ها پاسخ دهد.
به خود پس دادن ← جواب‌ها را بیان کنید و در صورت لزوم دوباره متن را بخوانید.
آزمون ← به صورت منظم یادآوری اطلاعات را آزمایش کنید.
پیش‌خوانی ← مطالب هر فصل را پیش‌خوانی کنید تا برداشت کلی داشته باشید.
(درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۰. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:
عبارت سوم مربوط به حافظه است نه ادراک.
عبارت چهارم: حافظه قوی به تنهایی موفقیت را تضمین نمی‌کند.
عبارت پنجم: یکی از مهمترین اجزای تفکر، مهارت حل مسئله است.
(درس ۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۱. گزینه ۱ درست است.

رسیدن بو به مشام هر سه نفر ← احساس (دریافت محرک حسی)
گفتن آه چه بوی بدی ← ادراک (تفسیر و معنابخشی به محرک انتخاب شده)
گرفتن بینی در اثر بوی بد ← توجه (انتخاب محرک خاص از بین محرک‌های بی‌شمار)
(درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۲. گزینه ۳ درست است.

استفاده از حروف برجسته نشان‌دهنده تغییرات درونی محرک برای تمرکز بیشتر است که عامل ایجاد تمرکز و عامل مانع خوگیری محسوب می‌شود.

تدریس به صورت یکنواخت نشان‌دهنده آشنایی نسبی با محرک و موضوع مورد توجه است که عامل مانع تمرکز و باعث خوگیری محسوب می‌شود.

عبارت آخر به اتخاذ هدف و اهمیت دادن به آن (درگیری و انگیزتگی ذهنی) اشاره دارد که عامل ایجاد تمرکز و مانع خوگیری محسوب می‌شود.

(درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۳. گزینه ۲ درست است.

ردّ درست یعنی محرک غایب (هر محرکی غیر محرک حاضر یا هدف) را گزارش و ردیابی نکنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) خستگی موجب این امر می‌شود نه گوش به زنگی.

(۲) بیانگر موقعیت از دست دادن محرک هدف است.

(۴) در هر موقعیت ردیابی امکان بروز هر دو خطای (از دست دادن محرک هدف و هشدار کاذب) امکان‌پذیر است.

(درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۴. گزینه ۱ درست است.

در گزینه ۱ فرد از حواس مختلف خود برای انجام یک تکلیف استفاده کرده است بنابراین میزان توجه و تمرکز از سایر گزینه‌ها بیشتر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) فرد مهارت لازم را ندارد پس توجه و تمرکز کاهش می‌یابد.

(۳) دو فعالیت همزمان، شبیه به هم نیستند.

(۴) هر دو فعالیت سخت و دشوار هستند که باعث عدم تمرکز لازم می‌شود.

(درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۵. گزینه ۴ درست است.

اصل مطرح‌شده در گزینه درست به اصل تکمیل اشاره دارد.

(درس ۴؛ سطح دشواری: آسان)